

Nehemia Osirizir Akinafarim

Nehemia Akar faragha zuim

Fomira, Nehemian Akinafarim, a Esran Akinafarir akuar mamın mın iti. Kamaghın amizi, akinafarir kam uaghan, Judan Atrivibar Eghaghanir Namba 2 uam a giviragha, eghaghanir maba uam ada osiri. Nehemian Akinafarim akuar 3pla iti.

1. Persian atrivim, Judabar ganasa Nehemia amisefe, ezi Nehemia Jerusalemın ghugha, an divazir bar mitiar gavgavim uam an ingarasa Judabar arira. Egha uaghan men dabirabim ko Godın ziam fer ingangariba akırava men akurvasi (Sapta 1--7).

2. Esra Godın Akar Gavgaviba diborima, gumazamiziba uan arazir kuraba aghuri (Sapta 8 ko 9).

3. Nehemia Jerusalem gativagha amizir bizibar eghaghanir igharaziba, da uaghan iti (Sapta 10--13).

Akinafarir kamin danganir aviriba da Nehemian arazibagh eghari. A gumazir Ikiavira Itir Godın apengan ikia zurara a ko migeim.

Nehemia ua Jerusalemin divazir bar mitiar
gavgavimin ingari

(Sapta 1--7)

Jerusalem ikuvighavira iti, ezi bizir kam bangın, Nehemia bar oseme

¹ Eghaghanir kam, Hakalian otarim Nehemia an osiri.

Bar fomira Artaserksis atrivimin itima, an azenir 20in aven, Kislevın iakinim oto. Ezi ki Nehemia ki Susan nguibar ekiamın iti, a gavmanın faragha zuir nguibar

ekiam.* ² Ezi dughiar kamın Hanani nan aveghbuar mam ko gumazir bizir maba, Judan kantrin ategha iza Susan nguibar ekiamın otifi. Ezi ki me batogha fofoghasa kamaghın men azara, Judan gumazamizir Babilonın kal-abuziam ategha ghueziba, me ti Jerusalemın nguibamın otivigha deragha iti, o puvati? Ezi Jerusalemın nguibam uaghan deragha iti, o puvati?

³ Ezi me kamaghın migei, “Puvati. Gumazamizir Babilonın kalabus ategha uan nguazimın ghuezir varazira, me osımtizir ekiam iti. Ezi Ekiam gifozir puvatigha Jerusalemın boroghin itiba, me paza me gamizi me aghumsızir ekiam iti. Ezi Jerusalem avınizir divazir bar mitiar gavgavim ikuvighavıra iti. Ezi divazir tiar akar avim fomıra isiziba, da uaghan kamaghıra iti. Jerusalemia dar ingarizir puvati.”

⁴ Ezi ki akar kam baregħa aperaghav ikia puv azi. Egha bar osemegħa dughiar maba ki dagheba tagħa, Godın Uan Nguibamın Itim ko miđiavıra iti. ⁵ Egha ki kamaghın God ko migei:

“O Ikiavıra Itir Godın Uan Nguibamın Itim, ni gav-gavir ekiam itima, gumazamiziba nın atiatia nın apengan iti. Ni Akar Dikirizir Gavgavim e koma a gamua, an ğin ghua, egh ni akar dikirizir kam ategħan kogħam. Eghti gumazamizir ni gifongegħa nın Akar Gavgavibar ğin zuiba, ni zurara bar men apangkuvavıra iti. ⁶ O God, ki nın ingangarir gumazim, arueba ko dimagariba ki Israelian akurvagħasa nın azangsisı, me nın ingangarir gumazamiziba. Kamagh amizi ki kamaghın ifonge, ni kuarim atıgh deravıra nan azangsisim baragh. Ki

---

* **1:1:** İakinim Kislev, a Israelian iakinir namba 9, egha an en iakinimning Novemba ko Disemban otifi.

guizbangira kamaghin nin damazimin miġia ghaze, ki uan inazir afeziaba ko, arazir kuram gamigha gifa. Ezi erara pu. Puvati, Israelian gumazamiziba bar uaghan arazir kuram gami. ⁷ E nin damazimin arazir kuram gami. Fomira ni uan Akar Gavgaviba, ko arazir ni ifongeziba, ko bizir ni damuasa e mikemeziba, ni e bagha uan ingangarir gumazim Moses ganingi, ezi e datirighin dar gin zuir puvati.

⁸⁻⁹ “Akar Gavgavir ni fomira isa Moses ganingizim, ni a ginighnigh, egh a gin amangan marki. Ni kamaghin miġia ghaze, ‘Ia Israelian gumazamiziba akirim na gasaraghti, ki ia batueghti, ia tintinibar mangi Kantrin Igharazibar Gumazamizibar tongin ikiam. Egh gin, dughiar ia saghon itir kantrin kamin, ia navibagh iragh ua na bagh izi nan akamin gin mangam. Eghti ki nguazir ua bagha misevezim, a nan ziam famin danganim, ki ian aku an mangam. Ia kantrin bar saghon itibar ikiti, ki ua ia inigh izam.’ E ua ni bagha ize, kamaghin ki nin azai, ni uan akar dikirizimin gin mangi en akurvagh.

¹⁰ “E Israelia nin ingangarir gumazamizibar min iti. Egha e nin gumazamizibara. Ni uan gavgavir ekiamin, ni apanibar agharibar uam e inizi e ariaghirezir puvati. ¹¹ O Ekiam, e Israelia, e nin ingangarir gumazamiziba, e bar ni gifongegha egha nin ziam fe. Ki kamaghin ifonge, ni Israelian azangsiziba baragh. Egh ki uaghan, kamaghin ifonge, ni nan azangsizim baragh, ki nin ingangarir gumazim. Ki mangi atrivimin ganamin dughiamin, ni atrivim damighti, a nan apangkuvigh egh nan akuragh.”

1:7: Godin Araziba 28:14; Daniel 9:5
Godin Araziba 12:5; 30:1-5

1:8-9: Ofa Gami 26:33;

Ki atrivimin ingangarir gumazimin itir dughiamin, ki kamaghin God ko migei. Nan ingangarim kamakin, ki atrivimin wainin dipamin gara a bagha a inigha izima an anepi.

2

*Nehemia Jerusalem*in zui

¹ Ezi iakinir 4pla givazi, dughiar mam Atrivim Artaserk-sis apima, ki wainin dipam inigha a bagha izi. Dughiaaba bar ki ingangarir kam gamua nan navim ko guam bar dera. Ezi dughiar kam nan navim bar osemezi nan guam bar derazir puvati. ² Ezi atrivim nan azara, “Manmagh amizi nin guam ikufi? Ni arei puvati, egha ni bizitam bagha navim ikufi?” Ame. Ki akar kam baregha digavir kuram gami. ³ Egha ki kamaghin atrivim migei, “O atrivim, ni dughiar ruarimin deravira ikiam. Guizbangira, nan navim bar oseme. Nguibar ekiam me nan inazir afeziaba afazim, a bar ikuvighavira iti. Ezi divazir bar gavgavir kamin tiar akaba, avim fomira dar isizi, da uaghan kamaghira iti. Ki bizir kam ginighnigha bar oseme.”

⁴ Atrivim akar kam baregha kamaghin nan azara, “Ki datirighin ni bagh tizim damuasa ni ifonge?”

Ezi ki zuamira uan navir averiamin aven uabin akur-vaghasa Godin Uan Nguibamin Itimin azara. ⁵ Egha ki kamaghin atrivim migei, “O atrivim, ga uaning, nin navim nan deraghti, ki bizitam bagh nin azangam. Kamaghin, Ni ifuegh na amadaghti, ki Judan nguazimin mangi nguibar ekiam uan inazir afeziabar mozibar itimin otogh, uan namakabar akuragh, ua uan nguibar ekiamin ingaram.”

⁶ Ki atrivim ko migeima, ezi atrivimin amuim an min aperaghav iti. Atrivim na baregha ghaze, “A dera, ni

mangi. Ni dughiar ruarim o otevimin Judan nguazimin ikiam o? Ni manadizoghin ua izam?" Ezi ki uan nighnizimin gun a migei.

⁷ Ezi ki atrivim akinafarim Yufretisin Fanemin vongin itir provinsin, gavmanin gumazir dapaniba bagha osirizir akinafarim bagha an azara. Eghti akinafarir kaba me mikemeghti, me na ateghti ki men nguibar ekiamin mangi, Judan Distrighin otogham. ⁸ Ezi uaghan ki Asap bagh akinafaritam osirasa atrivimin azara, gumazir kam Atrivimin ruaribar gari. Akinafarir kam a mikemeghti a temer taba na danightima ki da abigham. Eghti ter ararir kabar me Jerusalem divazimin tiar akabar ingariva, uaghan dipenir divazir gavgavim itimin tiar akamin ingarighti, midorozir gumaziba an iki Godin Dipenimin ganam. Egh uaghan nan dipenim sara ingaram. Dughiar kamin, God na ko ikia nan akurvasi. Kamaghin amizi, atrivim bizir kabar nan amamangati.

⁹ Egha atrivim midorozir gumazir dapanir maba, ko midorozir gumazir hoziabagh apiazir maba, me amadazi, me iza na ko tuavimin ghuavira iti. Egha e ghua Yufretisin Fanemin vongin itir provinsin otifi. Egha atrivimin akinafarim isa provinsin kamin gavmanin garir gumazibagh aningi.

¹⁰ Ezi Bethoronin nguibamin gumazim Senbalat ko, Tobia an Amonian ikizimin ingangarir gumazir ekiar mam, aning orazi, ki Israelian akurvaghasa izi. Ezi aning bar na baseme.

¹¹ Kamaghin amizi, ki Jerusalem otogha 3plan dughiabar pura iti. ¹² God fomira Jerusalem bagh damuamin nighnizir kam nan navir averiamin aven na ganingi. Ezi dughiar kamin, ki gumazitam mikemezir puvati. Egha ki ikia ghua dimagarir arizimin dikavigha gumazir maba ko, e apiazir danganir kam ategha nguibar ekiamin divazimin

gari. Ki uabira uan donki gaperagha zui, ezi marazi uan suebar zui. ¹³Dimagarim ikiavira itima, ki gumazir vabara ko, e nguibar ekiam ategha, Aruem Uaghiri Naghin Tiar Akamin azenan zui, kar me kamaghin diborim, Danganir Zarimin Tiar Akam. Egha e ragha sautin amadaghan ghua mozir pam gita, Mozir par kam, me Kuruzir Ekiamin Mozir Pam, a gati. Egha e ghua Tiar Akar Bizir Bar Miziriziba Akurir Danganimin oto. E aruavira ikia izava, ki deravira divazir bar mitiar gavgavir me fomira dipirizim, ko tiar akar avimin isizibar gara da tuisisi. ¹⁴Ezi gin e ragha ghua notin amadaghan ghua Mozir Pam in Tiar Akam ko Atrivimin Dipar Akarer Muziarimin oto. Ezi danganir kamin, tuavir kam kirizima, donkin ki aperazir kam mangan ibura. ¹⁵Kamaghin amizi, dimagarir kamin, e Kidronin danganir zarim giraghue, egha ki deravira divazimin jari. Egha gin ua raghirigha tuavir e ghuezim, uam an izi. Egha iza tiar akar e ghuezim, e uam an oto. Kar Danganir Zarimin Tiar Akam. Egha ua nguibar ekiamin aven zui.

¹⁶Jerusalem in itir gumazir dapanir tam, bizir ki dimagarimin amizir katam gifozir puvati. Guizbangira, ki Judan tavin mikemezir puvati. Ki ofa gamir gumaziba, ko gumazir dapaniba ko gavmanin faragha zuir gumaziba, ko gumazir igharazibar ingangarir e Judaba bar damuamim, ki me mikemezir puvati.

¹⁷Ezi datirighin ki me akuvagha ghaze, “Ia ganigha fo, Jerusalem bar ikuvizi, an tiar akaba uaghan bar ikufi. Kamaghin amizi, e osimtizir ekiam ko aghumsizir dafam iti. Ezi datirighin e ua nguibar ekiamin divazimin ingaram, arazir kamin e gumazir e dipova itibar akabar kuagham.”

¹⁸Egha ki uaghan God nan akurazir bizir aghuibar gun me mikeme. Egha atrivimin akar aghuim uaghan me mikeme.

Ezi me kamaghin akam ikaragha ghaze, “Bar dera. E

datirighin ingangarir kam damuam.” Me na mikemegha givagha, me ghua ingaramin bizibar kiri.

¹⁹ Ezi Senbalat ko Tobia, ko Arabian gumazim Gesem, me bizir e damuamin akam baregha, me iza e dipova en ingarava aka kamaghin migia ghaze, “Ia tizim damuasa? Ia ua nguibar ekiamin divazir bar mitiar gavgavimin ingarasa, a? Ia ti ghaze, ia kamaghin damuva atrivim ko misogh an akam batogham.”

²⁰ Ezi ki kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Godin Uan Nguibamin Itim, e an ingangarir gumaziba, an en akuraghti e ingangarir kam damigham. Ezi iarara, Jerusalem ian nguibar ekiam puvati. Fomira ian inazir afeziaba nguibar ekiam kamin ikezir puvati. Kamaghin amizi, ingangarir kam ian bizim puvati.”

3

Me ua Jerusalem in divazir bar mitiar gavgavimin ingari

¹ Ezi gumaziba ua Jerusalem avinizir divazimin ingari. Ofa gamir gumazibar dapanim Eliasip, ko ofa gamir gumazir igharaziba, tiar akar ekiam, me kamaghin diborim, Sipsipin Tiar Akam, me faragha an ingari. Egha me anegivagha, maghira God bagha inabazir danganimin Godin ziam fe. Egha gin me agasasa, tiar akamningin ingarigha a gasara. Egha me divazir ekiamin ingara ghua gumazir 100plan Apaniba Bagha Gara itir Taua ko Hananelin Tauan tu. Me anegivagha God bagha inabazir danganimin, maghira Godin ziam fe. ² Ezi Jerikon nguibamin gumaziba, ofa gamir gumazibar boroghin ingara divazir namin ingari. Ezi Sakur, a Imrin otarim, a gumazir maba ko ingara ghua, Jerikon gumaziba ingari naghin oto.

³ Ezi Hasenan adarazi tiar akar ekiam kam, me kamaghin a dibori, Osiribar Tiar Akam, me faragha an ingari. Egha ter akiniba isa tiar akamin miriabagh asegha, tiamin

danganim da arigha tiam asamin loghin gavgaviba ko ainin ruariba isa, tiam dukumasa dagh arisi. ⁴ Ezi Meremot gumazir maba ko divazir nar Osiribar Tiar Akam boroghin an ingara gavgavim a ganidi. Meremot a Urian otarim, egha Hakosin igavatarim. Ezi Mesulam gumazir maba ko, divazir nar igharazimin ingari, a Meremotin adarazi ingarizir divazir namin boroghin iti. Mesulam a Berekian otarim, egha Mesesabelin igavatarim. Ezi Sadok gumazir maba ko, divazir namin ingara ghua Mesulamin adarazi ingarizir divazir namin boroghin iti. Sadok a Banan otarim. ⁵ Ezi Tekoan nguibamin gumaziba an nar mam Sadokin adarazi boroghin an ingara zui. Ezi Tekoan gumazir dapaniba, uari fava divazim faragha an garir gumazibar akaba baraghan aghua, kamaghin amizi, gumazir dapaniba uan dafaribar ingangaritam gamizir puvati.

⁶ Ezi Pasean otarim Joiada, ko Besodean otarim Mesulam, aning gumazir maba ko, ingara ghua divazir kamın tiar akar mamin ingari. Me Jesanan Tiar Akam a garisi. Egha ter akiniba isa tiar akamin miriabagh asegha, tiamin danganim da arigha egha tiam asamin loghin gavgaviba ko ainin ruariba isa, tiam dukumasa dagh arisi.

⁷ Ezi Gibeonin nguibamin gumazim Melatia, ko Meronotin nguibamin gumazim Jadon, ko Gibeonin nguibam ko Mispan nguibamin gumaziba, me divazir nam Joiada ko Mesulamin adarazir boroghin an ingara, ghua Yufretisin Fanemin vongin itir, provinsin gavmanin faragha zuir gumazir dapanimin dipenimin oto.

⁸ Ezi Harhaian otarim Usiel, ko gumazir maba, divazir nam, Melatia ko Jadonin adarazir boroghin an ingari. Usiel, gumazir golin bizibar ingarir mam. Ezi Hanania ko gumazir maba divazir nam Usielin adarazir boroghin an ingara ghua Divazir Nar Bar Ekiamin oto. Hanania,

a borer mughuriar aghuibar ingarir gumazir mam. ⁹ Ezi Hurin otarim Refaia, gumazir maba ko, divazir nam Hananian adarazir boroghin an ingari. Refaia a Jerusalem itir distrighin akuar vuer mamın faragha zuir gumazir dapanim. ¹⁰ Ezi Harumapın otarim Jedaia, ko gumazir maba divazir namın ingara an dipenimın boroghin oto. Ezi Hasapnean otarim Hatus, divazir nam Jedaian adarazir boroghin an ingari. ¹¹ Ezi Harimın otarim Malkia, ko Pihatmoapın otarim Hasup, gumazir maba ko divazir nam Hatusın adarazir boroghin an ingari. Egha me uaghan Tauan Bretba Tuer Danganımın divazımın ingari. ¹² Ezi Halohesın otarim Salum, divazir nam Harimın adarazir boroghin an ingari. Ezi an guiviba an akuragha an ingari. Salum, a Jerusalem itir distrighin akuar igharazımın faragha zuir gumazir dapanim.

¹³ Ezi Hanun ko Sanoan nguibamın gumaziba, Danganir Zarımın Tiar Akamın ingari. Egha tiamning isa tiamın danganim garıgha egha tiam asamin loghin gavgaviba ko ainın ruariba isa, tiam dukumasa aning garisi. Egha me ghua divazir nar ekiamın, ingaravıra ghua Tiar Akar Bizir Bar Miziriziba Akurir Danganımın oto, divazir nar kamın ruarım a 440 mitan tu.

¹⁴ Ezi Rekapın otarim Malkia, ko gumazir maba, Tiar Akar Bizir Miziriziba Akurir Danganım ua an ingari. Egha tiamning isa tiamın danganim garıgha, egha tiam asamin loghin gavgaviba ko ainın ruariba isa, tiam dukumasa aning garisi. Malkia, a Bet Hakeremın Distrighin gumazir dapanim.

¹⁵ Ezi Kolhosen otarim Salum, a Mispan Distrighin gumazir dapanim. A gumazir maba ko, ua Mozir Pamın Tiar Akam, an ingari. Egha ter ararir naba inıgha tiar akam avasa a gısın ivemın ingari. Egha tiamning isa tiamın danganim garıgha, egha tiam asamin loghin gavgaviba ko

ainin ruariba isa, tiam dukumasa aning garisi. Egha me ghua divazir nam Selan Dipar Akarer Muziarim boroghin an ingara zui. Divazir nar kam atrivimin azenimin boroghin iti. Egha me uam an ingara ghua Atrivim Devitin Nguibar Ekiamin ghuavanadir dagiar adidiamin oto. ¹⁶ Ezi Asbukin otarim Nehemia, a Betsurin Distrighin akuar mamim gumazir dapanim, a gumazir maba ko, divazir nam Salumin adarazir boroghin an ingara zui. Me divazimin ingara ghua, Atrivim Devitin mozimin otogha ghua, dipar akarer gumaziba ingarizim ko midorozir gumazir gavgav-iba itir dipenimin boroghin oto.

Livain divazir bar mitiar gavgavimin ingangarimin faragha zuibar ziaba

¹⁷ Ezi Livain gumaziba divazir nar igharazibar ingari. Men ziabar kara: Banin otarim Rehum, ko Livain gumazir maba, divazir nam Nehemian adarazir boroghin an ingari. Ezi Hasabia, a Keilan Distrighin akuar mamim gumazir dapanim, a ko an distrighin itir Livain gumazir maba, divazir nam Rehumin adarazir boroghin, uam an ingari. ¹⁸ Ezi Henadatin otarim Bavai, a Keilan Distrighin akuar igharazimin gumazir dapanim, a ko an distrighin itir Livain gumaziba, divazir nam Hasabian boroghin uam an ingara zui. ¹⁹ Ezi Jesuan otarim Eser, a Mispan nguibar ekiamin gumazir dapanim, a Livain adarazir marazi ko, divazir nam Bavain adarazir boroghin an ingari. Ezi divazir nar kam ghua me midorozir biziba arizir dipenimin oto. Danganir kamin, divazim bar sightharkonim ati, ezi me Sightharkonim a garisi. ²⁰ Ezi Sabain otarim Baruk, Livain igharaziba ko, divazir nam Eserin adarazir boroghin an ingari. Me bar gavgavigha pamtem an ingara Sightharkonimin ikegha ghua ofa gamir gumazibar dapanim Eliasipin dipenimin tiar akamin oto. ²¹ Ezi Urian otarim Meremot,

an Hakosin igavatarim, a Livain maba ko, divazir namin ingara Eliasipin dipenimin tiar akamin ikegha, ingara ghua an dipenimin kuebamin tu.

Ofa gamir gumazir, divazimin ingangarim gamibar zi-aba

²²Ezi ofa gamir gumazir maba, divazir nar mabar ingari. Jerusalemin boroghin itir ofa gamir gumaziba, divazir nam Meremotin adarazir boroghin an ingari. ²³Ezi ofa gamir gumazimning Benjamin ko Hasup, ko marazi ua divazir nar ofa gamir gumaziba ingarizimin ikegha, an ingara ghua aningin dipenimin miriamin oto. Ezi ofa gamir gumazim Asaria, a Masean otarim, egh an Ananian igiavotarim, a marazi ko, divazir nam uan dipenimin boroghin an ingari. Ezi divazir nar kam, me Benjaminin adarazi ingarizir naghin suiragha, an ingara zui. ²⁴Ezi ofa gamir gumazim Binui, an Henadatin otarim, divazir nam uam an ingara Asarian dipenimin boroghin ikegha ghua Sigharkonimin tu. ²⁵Ezi ofa gamir gumazim Palal, a Usain otarim, marazir ko, divazir nam uam an ingara Sigharkonimin vongin ikegha ghua atrivimin dipenimin itir tauan tu. Tauan pin itir kam, a nguibar ekiamin garir gumazibar dipenimin boroghin tu. Ezi Parosin otarim Pedaia, marazi ko, divazir nar igharazim Palalin adarazir danganimin boroghin uam an ingari. ²⁶Me divazimin ingara ghua, Dipaba Isir Tiar Akamin ko tauan gumaziba Godin Dipenim garimin tu. Tiar akar kam, aruem anadi naghin divazir nar kamin iti, ezi tauan kam aruem ghuaghiri naghin iti, ezi divazir me ingarizim, aningin tizimin iti. Divazir nar kam Ofelin boroghin iti. Danganir kam, Godin Dipenimin ingangarir gumaziba, an iti.

Divazimin ingarizir gumazir igharazibar ziaba

²⁷ Ezi Tekoan nguibamin gumaziba, divazir nam Pedarian adarazir boroghin uam an ingari. Kar dughiar namba 2in, me ua divazimin ingari. Divazir nar kam, me tauan ekiar Godin Dipenim boroghin itimin vongin ikegha ghua Ofelin divazimin tu.

²⁸ Ezi ofa gamir gumazir maba divazir nam uam an ingari, a notin amadaghan itir Hoziba Zuir Tiar Akamin boroghin iti. Me vaghvaghera divazir nar men dipenibar boroghin itibar ingari. ²⁹ Ezi Imerin otarim Sadok, marazi ko, divazir nar ofa gamir gumazir kabar boroghin uam an ingari. Kar, an dipenim boroghin itir divazir nam. Ezi Sekanian otarim Semaia, marazi ko, divazir nar mam Sadokin adarazi boroghin an ingari. Semaia, a Godin Dipenimin Aruem Anadi Naghin Tiar Akamin garir gumazim. ³⁰ Ezi Selemian otarim Hanania, ko Salapin otarir namba 6 Hanun, aning gumazir maba ko, divazir nam Semaian adarazir boroghin an ingari. Aning divazir nam faragha an ingarigha, datirighin ua divazir igharazir mam uam an ingari. Ezi Berekian otarim Mesulam, marazi ko, me divazir nam Hanania ko Hanunin boroghin an ingari. Me Mesulam dipenimin boroghin an ingari.

³¹ Ezi Malkia, a gumazir golin bizibar ingarim, a gumazir maba ko divazir nam Mesulamin boroghin uam an ingara ghua, Godin Dipenimin ingarir gumazibar dipenimin tu. Dipenir kam, Godin Dipenimin dagiabar ingarir gumaziba uaghan an aven iti. Dipenir kam Godin Dipenimin tiar akamin vongin iti, me ghaze kar Uari Akuvamin Tiar Akam. Egha a divazir mikebamin, bar pin itir ghuriamin boroghin iti. ³² Ezi golin bizibar ingarir gumaziba ko dagiabar ingarir gumaziba, divazimin ingara divazir mikebamin bar pin itir ghuriamin ikegha ghua Sipsipbar Tiar Akamin tu.

4

Nehemia apaniba abira

¹ Ezi Senbalat kamaghin oraki, e Judaba divazir kamin ingari. Ezi a puv atara dibovir akabar e gami. ² A uan rooroaba ko Samarian midorozir gumazibar damazimin a kamaghin migei, “Judan gumazir amiraghmirazir kaba tizim damuasa? Me ti ghaze, me nguibar ekar kam uam anesaragham? Me ti ghaze, me uan God bagh ua ofabar amuam, a? Me ti ghaze, me Dipenir kamin ingarigh dughiar vamiran aven anegivagham? Me ti ghaze, me fomira isizir bizibar pozibar tongin, dagiaba inigh ua dar divazir aghuimin ingaram?”

³ Dughiar kam, Amonian gumazim Tobia, a Senbalatin boroghin tughav itima, a migirigiar kam gami. Ezi Tobia kamaghin migei, “Are, divazir me ingarir kam, a tugh gav-gavighan kogham. Eghti afiar atiatam an ghuavanangti, divazim bar akarighiregham.”

⁴ Gumazir maba iza Senbalat ko Tobian migirigiabar gun na migei. Ezi ki God ko migia kamaghin an azai, “O en God, ni akar kurar apaniba e gamiba barasi. Me pazav e gami, ki kamaghsua, ni uabi me ikarvagh. Ni me ateghtima okimakiar gumaziba men biziba okimiva, me inigh nguibar saghuiabar itibar mangiva, me isi kal-abuziam datigh. ⁵ Ni men osimtizim avaragh men arazir kuraba gin amangan marki. Guizbangira, me divazimin ingarir gumazibar damazimin akar dibovir kurabagh amua ni gamizi, nin aningagharim men iti.”

⁶ Ki God ko mikemegha gifa, egha dughiar otevimin e bar navir averiamin aven navir vamira ikia, puvira ingarima divazim ghuavanaga arighan ghu. Ezi an nar kamaghira tuzim ikiavira itima, e gin bar anegivagham.

⁷ Ezi Senbalat, ko Tobia, Arebian gumaziba, ko Amonia ko, Asdotia me kamaghin oraki, e Jerusalemin divazimin ingangarir aghuim gamua divazir dipiraghireziba e bar dar ingari. Ezi me puvira en atara ghuavira iti. ⁸ Egh me uari inigh izi en ingangaribagh asighasigh e ko misoghamin akar mam akiri. ⁹ Ezi e men nighnizim baraki, egha uarir akurvaghasa Godin azavira iti. E arueba ko dimagaribar uarir ganasa gumazir maba amisevegha, ingangarim me ganiga ghaze, apaniba e gasighasighan kogham.

¹⁰ E Judaba ingarir dughiam, e ighiar kam gami:

“Bizir e aterir kaba bar oseme.

Ezi en aghariba bar amira.

Dagiar ikuviziba bar aviraseme.

E manmagh divazir kamin ingaram?”

¹¹ Ezi en apaniba kamagh uariv gei, “E mogomebar mangi Judaba batoghti, me en ganighan kogham. Eghti e zuamira me misueghti, me arighiregham. Eghti me uan ingangarim agivaghan kogham.”

¹² Apaniba kamaghin migeima, en Judan marazi men boroghin ikia, zurara iza bizir apaniba e gasighasighasa amir bizibar gun e migei.*

¹³ Kamaghin amizi, ki afuziba ko midorozir sababa ko barir piba iniasa ingarir gumazibav gei, egh me uari inigh vaghvagh uan anababa ko iki. Egh mangi divazir nar me tighar ingaribar akirangin iki apaniba bagh mizuam iki.

¹⁴ Ki ghua gumazamiziba bar deravira men gara fo, me osemegha bar atiatingi. Kamaghin amizi ki dikavigha

---

* **4:12:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizin puvati. **4:14:** Godin Araziba 10:17; 2 Samuel 10:12

gumazir dapaniba ko, ingangaribar ganamin gumaziba ko, gumazamiziba bar, kamaghin me migei, “Ia apanibar atiatingan marki. Bizir ekiar kam, ia deragh a ginighnigh egh fogh, Ekiam bar gavgafi, ezi gumazamiziba bar an atiatingi. Kamaghin amizi, ia orakigh, ia uan namakaba ko amuiroghboriba ko dipeniba bagh deraghvira misogh gavgafigh.”

¹⁵ Ezi gin apaniba kamaghin oregha fo, me e damuamimin biziba e dagh fos. Egha me fo, God men tuavim apirizi me e gasighasighan kogham. Kamaghin amizi, e Judaba bar uamategha ghua, vaghvaghera uan divazimin ingangarim bagha ghue.

¹⁶ Egha dughiar kamin e ingangarir arazim gira. Egha ki ingangarir gumazibav gia ghaze, tarazi divazimin ingarti, tarazi tugh apaniba bagh gan iki. Egh apanibar ganamin gumazir kaba, afuziba ko oraba ko barir pibar suiragh, midorozir korotiabar aghuigh. Ezi gumazir dapaniba deravira Judan gumazamizibar akurvasi. ¹⁷ Ezi gumazir divazimin ingariba, divazimin ingara zuir biziba dafarir mamin dar suigha, egha dafarir vuemin midorozir bizibar suiki. ¹⁸ Egha gumazir ingariba vaghvaghera midorozir sababa uan oghiriabagh aghui. Ezi sigham givir gumazim, zurara uan sigham in suigha apaniba bagha gara nan boroghin ikiavira iti.

¹⁹ Ezi ki gumazir dapaniba ko ingangarimin garir gumaziba ko gumazamiziba bar, ki me migei, “Divazim bar en ruaragha ekefe. Ezi divazim bar ruarazi, e vaghvaghera saghuiabar uari arigh ingaram. ²⁰ Kamaghin amizi, ia sigham baregh, ia fogh suam, apaniba izi. Kamaghin, ia bar zuamira na bagh izi uari akufagh. Eghti en God e bagh apaniba ko misogham.”

²¹ Ki me mikemegha, e bar ua ingaravira ikia, arueba zurara dar mizarazibar ikia ghua aminim pirima, mikoveziba

otivir dughiamin, marazi divazimin ingarima, marazi afuziba suigha apaniba bagha gari.

²² Dughiar kamin, ki kamaghin gumazamiziba ko men ingangarir gumazibav migei, “Ia guaratizibar ingangarim agivagh, Jerusalem ataghiraghan marki, ia kagh ikiv an gan. E aruebar ingariva, dimagaribar divazimin ganam.”

²³ E bar moghira kamaghin ami, dimagaribar e uan ingangarir korotiaba suer puvati. Ki uan roroaba ko ingangarir gumaziba ko midorozir gumazir zurara nan gin zuiba, en korotiaba en mikarzirbara itima e akui. Dughiaba bar e uan midorozir bizibar suighizi da en dafaribara iti.

5

Nehemia Judabar osimtiziba akiri

¹ Dughiar maba givazi, gumazir aviriba, uan amuiba sara, me uan namakar Judan itiba pamtem me gimobi.

² Men marazi ghaze, “E borir aviriba itima, dagheba en otefe. E damamin dagheba puvatizi, e arimighiram.”

³ Ezi marazi kamaghin migei, “Kar dagheba puvatizir dughiam. Kamaghin amizi, e daghebagh ivezasa uan namakabar dagiar maba pura da ini. Ezi me ghaze, e da ikaraghan koghti, me en wainin azeniba ko dipeniba inighti, arazir kam, men bizir e iniziba ikarvagham.”

⁴ Ezi marazi kamaghin migei, “E atrivim bagh takisin dagiaba isi a daningasa, uan namakaba da dagiaba pura da ini. Ezi me ghaze, e ti dagiar kaba ikaraghan koghti, me en dagher azeniba ko wainin azeniba inigh ivezira kam ikarvagham. ⁵ Me, en adarazira, me osimtizir kam e ganingi. En boriba uaghan men boriba ko magh ghue. Me ti ghaze, me e gafira? Puvati, e bar magh ghue. E ua tuaviba puvatizi, en boriba men ingangarir gumazamizibar otifi. Ezi e men dagiaba ikarvaghamin bizim bangin, en guivir maba uaghan men ingangarir amizibar otifi. Me

uaghan en nguaziba ko wainin azeniba ini. Datirighin e uan guiviba ua me iniamin tuaviba puvati.”

⁶ Ki gumazamizir kabar adarir akam baregha, nan navim bar oseme. ⁷ Ki osimtizir kam akirasa bar deravira nighnisi. Ki fo, gumazir dapaniba ko ingangaribar garir gumaziba, osimtizir kam gami. Egha ki kamaghin me migia ghaze, “Ian aveghbuaba ian dagiaba ikarvazir dughiamin, ia me da dagiar ekiabara isi.” Kamaghin ki osimtizir kam akirasa gumazamiziba, bar men diazi me iza uari akufa.

⁸ Me uari akuvazi ki kamaghin me migei, “Ia bar fo, en gumazamizitaba, ikizir igharazimin pura ingangarir gumazir kinibar ikitima, e ua me givezisi pamtem ingar, dagiar rurir dafabar amuam. Ezi datirighin, ia uan namakaba paza me gamua, me ataghizi, me pura ingangarir gumazamizir kinibar min iti, ezi me e givesi.” Ki kamaghin me migeima, gumazir dapaniba nimira ikia akatam ikarazir puvati.

⁹ Ki ghaze, “Arazir ia amizim, derazir puvati. Ia Godin atiating egh an apengan ikiva, arazir aghuibar gin mangi. Ia kamaghin damuti, en apaniba dibovir akabav kiman koghiva, en araziba dikabinan kogham. ¹⁰ Ki uan adarazi ko uan ingangarir gumaziba, e gumazamizir kaba ataghizi, me pura e da dagiaba inigha, tuavir kamin dagheba ko dagiaba ini. Kamaghin amizi, me ua da ikarvaghsi me mikiman kogham. ¹¹ En dagiaba me ua da ikarvaghan marki. Me wit ko olivin borem ko wainin dipaba, kar me e da inizir biziba, me ua da ikarvaghan marki. Eghti, men nguaziba ko wainin azeniba ko olivin azeniba ko dipenir ia me da iniziba, ia ua me daning.”

¹² Ezi gumazir dapaniba ghaze, “E ni mikemezi moghin damu men biziba me danigh, ua me da bizitam inian kogham.”

Ezi ki ofa gamir gumazibar diazi, me izi. Ezi ki ghaze, “Ia gumazir dapaniba, ofa gamir gumazibar damazimin akar gavgavir kam akirigh, akar ia amizir kam deravira an gin mangi.” Ezi me akar gavgavim akiri.

¹³ Ezi ki uan ivariam gikezir inim firigha a guraguraghizi an itir biziba ire. Ezi ki ghaze, “Gumazitam uan akar dikirizimin gin mangan koghti, God an dipenimin biziba ko an ingangarimin dagheba sara, a da guragureghti, a inir kamin min pura ikiam. Mati ki inir kam guraguraghizi a pura iti moghin, gumazir kam biziba puvatigh pura ikiam.”

Ezi gumamaziziba bar kamaghin migei, “Bar guizbangira,” egha me Ikiavira Itir Godin ziam fe. Egha gin me akam akirizi moghin me deravira bizir kabagh ami.

Nehemia uabira uabin akurvaghasa nighnizir puvati

¹⁴ Ki 12plan azenibar Judan gavmanin faragha zuir gumazir dapanimin iti. Ezi dughiar kamin, Atrivim Artaserksis 20plan azenibar atrivimin ikia ghua, 32plan azenibar oto. Ezi azenir kabar ki uan adarazi ko e dagiar atrivim daghebagh ivezasa aningiziba inizir puvati.

¹⁵ Gavmanin faragha zuir gumazir dapaniba, me nan faragha otogha gumamaziziba osimtiziba me ganidi. Me, dughiaba bar dagheba ko wainin dipaba ko 40plan silvan dagiaba, me dama da isi. Ezi uaghan men ingangarir gumaziba gumamaziziba dikabiri. Ezi, ki Godin atiatia an apengan iti, kamaghin amizi ki arazir kam damuan aghua.

¹⁶ Egha ki uan adarazi ko, nguazitam givezezir puvati. Ki uan gavgavibar da isa, ingangarir gumazibar akuragha, Jerusalem divazimin ingari. Ezi nan dipenimin ingarir

gumaziba uaghan, ingangarir gumazibar akurvagha divazimin ingari.

¹⁷ Dughiaba bar 150plan gumaziba iza nan dipenimin dagheba api. Kar gumazir dapaniba ko Judabar gumazamiziba. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazamiziba men gara, uaghan iza nan dipenimin dagheba api. ¹⁸ Ezi ki isair gumazibav gia ghaze, Dughiaba vaghvagh ia bulmakaun vamira ko, 6plan sipsipin igiar aghuiba ko, tuarir aviriba ia dav sogh isam. Egh ia dughiar 10plan vaghvagh wainin dipar aviriba inigh izi. Ki fo, Judan gumazamizir aviriba osimtizir ekiam iti. Kamaghin amizi, gumazir dapanim na ganingizir dagheba givezamin dagiaba, ki me dama da inian aghua. Ki uabi uan dagiabar daghebagh ivesi.

¹⁹ O God, ki nin azangsisi, ni arazir aghuir ki gumazamizir kabagh amizir kam ginighnigh deraghvira na damu.

6

Gumazir maba Nehemia gasighasighasa akam akiri

¹ Ezi Senbalat, Tobia, Arabian gumazim Gesem ko en apanir igharazir maba orazi, e divazim agivagha an tiar akaba tighar dar ingar, dar danganiba dar arigham.

² Kamaghin amizi Senbalat ko Gesem me na bagha akam amaga ghaze, ni izi Onon Danganir Zarimin nguibar mamin ga bativam. Ezi ki fo, aning na gifaragh na gasighasighasa. ³ Egha ki aning bagha akam amaga ghaze, ki ingangarir bar ekiar mam gami, kamaghin amizi, ki izeghan kogham. Ki guan gansi pura ingangarim ateghti, ingangarir gumaziba ti ingangarim ategh egh ingarighan kogham. Bar puvatigham.

⁴ Ezi me migirigiar kamra 4plan dughiabar na bagha anemada. Ezi ki uaghan amizir migirigiar kamra me bagha anemadi.

⁵ Ezi Senbalat namba 5in dughiamin ua na bagha aki-nafarim osirigha, uan ingangarim gumazim ganingizi an a inigha na bagha ize. Dughiar kamin, an akinafarir kam, bizitamin a noghezir puvati, a pura na bagh anemada.
⁶ Akinafarir kam kamaghin migei:

“Ki Senbalat, ki Gesem barazima, a kamaghin migei, en boroghin itir gumazir maba migirigiar mam gamizi an oto. Migirigiar kam kamakin: Ni ko Judan gumazamiziba atrivimin apengan ikian aghuagha, uari baghvira gumazir dapanim amiseveghti a misoghasa. Bizir kam bagha ia divazimin ingari. Egh ni uabi uabi damigh atrivimin otoghasava ami. ⁷ E orazi, Ni Godin akam inigha izir gumazibav mikemezi me Jerusalemin akam akun mikim suam, Judaba atrivir mam iti. Ki akavsiar kamin mingarim gifoghasa, kamagh ifonge. Ki foghti, atrivim uabi akar me ni mikemezir kam baregham. Kamaghin amizi, ga uaning akuvagh migirigiam akirigham.”

⁸ Ezi ki an akinafarim ikaragha ghaze, “Ni osirizir akaba guizbangin akaba puvati. Ni uan nighnizimin da osiri.”

⁹ Ki fo, me atiatim e daningti e ingangarim ategh anegivaghan koghasa, me akar kam gami. Egha ki Ikiavira Itir Godin azai, “Ki fo Nirara gavgavim na daningti, ki ingangarim damuam.”

¹⁰ Egha gin ki ghua Semaian gari, a Delaian otarim, Mehetabelin igavatarim, a uan dipenim ateghan kogham. Egha a kamaghin na migei, “Ga fo, apaniba dimagarimin izi ni misueghti ni aremegham. Kamaghin, ga mangi Ikiavira Itir Godin Dipenimin Anogoroghezir Danganimin mangi modogh, tiar akaba aseka.”

¹¹ Ezi ki an akam ikaragha ghaze, “Ki, atiatia ara modir gumazim puvati. Ki uabin akurvaghsi arimangi Ikiavira Itir Godin Dipenimin modoghan kogham. Bar puvati.”

¹² Egha gin ki nighnigha ghua, egha kamaghin fo, Ikiavira Itir God akar kam Semaia ganingizir puvati. Guizbangira, Tobia ko Senbalat migirigiar kam damuasa a givese. ¹³ Aning nighnigha ghua ghaze, Semaia akam na daningti, ki mangi Dipenir kamin itir Anogoroghezir Danganimin mangi arazir kuram damuam. Guizbangira, me nan ziam gasighasigh aghumsizim na daningasa, a givese.

¹⁴ Dughiar kamin, ki God ko migia ghaze, “O God, ni nan God, ni Senbalat ko Tobia na gamizir arazim ginighnigh, ivezir kuram isi aning daningigh. Ezi uaghan akam inigha izir amizim Noadia ko akam inigha izir gumazir igharaziba, me atiatir nighnizibar na damuasava ami, kamaghin ni men arazim ginighnigh ivezir kuram isi me daningigh.”

Divazir mitiar bar gavgavimin ingangarim gifa

¹⁵ E 52plan dughiarbar ingara zuima, Elulin iakinimin an dughiar 25plan otozima, Jerusalem avinizir divazir mitiar gavgavimin ingangarim gifa. ¹⁶ Ezi kantrin en boroghin itiba ko en apaniba orazi, e divazimin ingangarim agifa. Egha me fo, en God en akurazi e ingangarir kam gami. Me uaghan fo, arazir kurar me e damuamiba bangin, men ziaba gumazir igharazibar damazimin irezima me aghumsigha atiati. ¹⁷⁻¹⁸ Dughiar kam, Judan gumazir dapanir Jerusalem itir maba, Tobia ko navir vamira iti. Tobia faragha Sekanian guivimin iti, Sekania an Aran otarim. Ezi uaghan Tobian otarim Johanan, a faragha Mesulam in guivimin iti, Mesulam a Berekian otarim. Kamaghin amizi, dughiar e divazimin ingarimin, gumazir dapanir kaba Tobian akurvaghasa, a bagha akinafariba osirigha, a bagha da amadima, a me ikarvagha akinafariba me bagha

da amadi. ¹⁹ Ezi dughiar maba gumazir dapanir kaba iza, Tobian arazir aghuimin gun na migei. Egha gin ki me migeir akaba inigha ghua Tobia migei. Ezi Tobia atiatim na daningasa akinafarir kaba osiravira iti.

7

¹ Datirighin divazimin ingangarim givazima, e an tiar akaba dar danganibar da arigha, uaghan Jerusalem tiar akabar ganamin gumaziba misefe. Egha e uaghan Livain gumaziba ko gumazamizir Godin ziam fiva, ighi-abar amuamiba sara misevegha, ingangarim isa me ganingi. ² Egha ki Jerusalem ganamin gumazir pumuning amisefe. Gumazir mam, a nan avegh-buam Hanani, ezi mav Hanania a midorozir gumazibar faragha zuir gumazim. Hanania gumazir bar aghuim, a guizbangira Godin atiatia an apengan itima, an araziba gumazir igharazibar arazibagh afira. ³ Ezi ki aning migia ghaze, “Gua Jerusalem tiar akaba bar mizaraghara da kuan marki. Gua mizuam mangiti aruem anaboghti ia da kuigh. Eghti nguibamin garir gumaziba guaratizibar ingangarim givaghti, me tiar akaba pamtemin da asegh, egh ainin igugunir ruariba dav kinigh. Egh bizibar gansi uaghan Jerusalem gumazitaba amisefegh. Egh ua gumazitaba amiseveghti, me uaghan uan dipenibar boroghin divazimin gan.”

Israeliian ua Jerusalem
izezibar dibobonim
(*Ezra 2:1-70*)

⁴ Jerusalem nguibam, a nguibar bar ekiam. Ezi gumazamizir aviriba an itir puvati. Egha me uaghan an aven dipenir aviriba tighar dar ingaram. ⁵ Kamaghin amizi, God nighnizim na ganingizi, ki gumazir dapaniba ko gavmanin ingarir gumaziba ko gumazamiziba bar me akuvagh men

ziaba akinafarimin da osirigham. Ki kamaghin damuasava amua faragha, Babilon ategha ua Judan izezibar ziabar ganasa, men ziaba itir akinafarim buri. Egha a batogha ziar kabar api:

⁶ Bar fomira Atrivim Nebukatnesar Israelian aviriba inigha Babilonin kalabus gati. Ezi me azenir aviribar kalabusin iti. Egha gin gumazamizir avirim Babilon ategha iza, Jerusalem ko Judan danganir mabar iti. Me vaghvagha ua uan inazir afeziabar nguazibar iti. ⁷ Babilon ategha ua izezibar gumazir dapanibar ziabar kara: Serubabel, Josua, Nehemia, Asaria, Ramia, Nahamani, Mordekai, Bilsan, Misperet, Bikvai, Nehum, ko Bana.

Israelian anababar adarazir kalabus ategh uamategh Jerusalemin mangamiba, men ziaba ko men dibobonim kara.

⁸⁻²⁵ Israelian anababar ikiziba, me Babilonin nguibam ategha uamategha uan nguibamin izeziba, men ziaba ko men dibobonibar kara:

Parosin ovavir boribar gumaziba, men dibobonim 2,172in tu.

Ezi Sefatian ovavir boribar gumaziba, 372.

Ezi Aran ovavir boribar gumaziba, 652.

Ezi Pahatmoapin ovavir boribar gumaziba, 2,818. (Me Jesua ko Joapin ikizimningin ovavir boriba.)

Ezi Elamin ovavir boribar gumaziba, 1,254.

Ezi Satun ovavir boribar gumaziba, 845.

Ezi Sakain ovavir boribar gumaziba, 760.

Ezi Binuin ovavir boribar gumaziba, 648.

Ezi Bebain ovavir boribar gumaziba, 628.

Ezi Asgatin ovavir boribar gumaziba, 2,322.

- Ezi Adonikamin ovavir boribar gumaziba, 667.
- Ezi Bikvain ovavir boribar gumaziba, 2,067.
- Ezi Adinin ovavir boribar gumaziba, 655.
- Ezi Aterin ovavir boribar gumaziba, 98. (An ziar mam, Hesekia.)
- Ezi Hasumin ovavir boribar gumaziba, 328.
- Ezi Besain ovavir boribar gumaziba, 324
- Ezi Haripin ovavir boribar gumaziba, 112.
- Ezi Gibeonin ovavir boribar gumaziba, 95.

26-38 Kar Judan nguibabar ziaba, gumazir uamategha Judan izeziba, men inazir afeziaba nguibar kaba fomira dar ike, ezi men ovavir boriba datirighin uamategha izegha dagh apia. Nguibabar ziaba ko gumazibar dibobonibar kara:

- Betlehem ko Netofan nguibamningin gumaziba, 188.
- Ezi Anatotin nguibamin gumaziba, 128.
- Ezi Bet Asmavetin nguibamin gumaziba, 42.
- Ezi Kiriath Jearimin nguibam ko Kefiran nguibam ko Berotin nguibamin gumaziba, 743.
- Ezi Rama ko Geban nguibamningin gumaziba, 621.
- Ezi Mikmasin nguibamin gumaziba, 122.
- Ezi Betel ko Ain nguibamningin gumaziba, 123.
- Ezi Nebon igharazimin nguibamin gumaziba, 52.
- Ezi Elamin igharazimin nguibamin gumaziba, 1,254.
- Ezi Harimin nguibamin gumaziba, 320.
- Ezi Jerikon nguibamin gumaziba, 345.
- Ezi Lot ko Hadit ko Onon nguibabar gumaziba, 721.
- Ezi Senan nguibamin gumaziba, 3,930.

39-42 Kar ofa gamir gumazibar ikizir uamategha Jerusalem ghueziba, men gumazibar ziaba ko men

dibobonibar kara:

Jedaian ikizim, men inazir afeziam Jesua, an gumaziba, 973.

Ezi Imerin ikizimin gumaziba, 1,052.

Ezi Pasurin ikizimin gumaziba, 1,247.

Ezi Harimin ikizimin gumaziba, 1,017.

⁴³⁻⁴⁵ Ezi Livain anabamin adarazir uamategha Jerusalem ghueziba, men ziaba ko men dibobonibar kara:

Jesuan ikizim ko Katmielin ikizimin gumaziba, 74.
(Ikizir kamningin inazir afeziam, Hodavia.)

Ezi Godin Dipenimin onger akabar faragha zuir gumaziba, 148. (Ikizir kamin inazir afeziam, Asap.)

Ezi Godin Dipenimin tiar akar ekiamin garir gumaziba, men ikizibar gumaziba, 138. (Men inazir afeziabar ziabar kara: Salum, ko Ater, Talmon, Akup, Hatita, ko Sobai.)

⁴⁶⁻⁵⁶ Ezi Godin Dipenimin ingangarir gumazir uamategha Jerusalem ghueziba, men ikizibar ziabar kara:

Siha ko Hasufa, Tabaot,
Keros, Sia, Padon ko,
Lebana, Hagaba, Salmai ko,
Hanan, Gidel, Gahar ko,
Reaia, Resin, Nekoda ko,
Gasam, Usa, Pasea ko,
Besai, Meunim, Nefusesim ko,
Bakbuk, Hakufa, Harhur ko,
Baslut, Mehida Harsa ko,
Barkos, Sisera, ko Tema ko,
Nesia ko Hatifa.

⁵⁷⁻⁵⁹ Ezi Solomonin ingangarir gumazibar ovavir boribar ziabar kara, me uaghan uamategha Jerusalemin ghue:

Me Sotai ko Soferet ko Perida
 Jala, Darkon, Gidel ko,
 Sefatia, Hatil, Pokeret, Hasebaim ko Emon.

⁶⁰ Godin Dipenimin ingarir gumazibar ovavir boriba, ko Solomonin ingangarir gumazibar ovavir boriba, men dibobonim kara, 392.

⁶¹⁻⁶² Ezi Delaian ikizim, ko Tobian ikizim, ko Nekodan ikizim, men gumazibar dibobonim, 642. Men nguibabar kara: Telmela, ko Telharsa, Kerup, Adon ko Imer. Gumazir kaba uari uan inazir afeziabar ziabagh fozir puvati. Kamaghin amizi, me deravira gumazir dapanibar uari akaghan kogh suam, me guizbangira Israelian adarasi, o puvati.

⁶³⁻⁶⁴ Ezi ofa gamir gumazibar ikizir kaba, me ziaba itir akinafarimin aven gara, dar tongin uan inazir afeziabar ziaba buria dar apizir puvati. Kamaghin amizi, me deragha uarigh fozir puvati, me guizbangira ofa gamir gumaziba, o puvati. Men ziabar kara, Habaia, Hakos, ko Barsilai. Barsilain ikizimin inazir afeziam fomira Gileatin Distrighin Barsilain ikizir igharazimin amizimin ike. Egha gumazir kam, uan amuimin afeziamin ziam ini. Gumazir 3plan kabar ikiziba, uan inazir afeziatamin ziatamin apizir puvatizi, gumazir dapaniba ghaze, me ofa gamir gumaziba puvati, me pura gumazir kinibar min iti. ⁶⁵ Ezi Judan gavmanin gumazir ekiam God bagha ofa gamir daghebar aman men anogoroke. A ghaze, me pura iki mangiti ofa gamir gumazitam otogh, Godin ifongiam gifoghsi, Urim ko Tumimin dagiamningin satu gikarang egh suam, me guizbangira ofa gamir gumaziba, o puvati.

66-69 Israelian gumazir uamategha ghueziba bar moghira, men dibobonim 42,360in tu.*

Ezi men ingangarir gumaziba ko men ingangarir amiz-ibar dibobonim, 7,337.

Ezi men onger akabar faragha zuir gumazamizibar dibobonim, 245.

Ezi hoziaba, 736.

Ezi kamelba, 435.

Ezi donkiba, 6,720.

Ezi donkin apuriba ko hoziar amebaba uarir ikia otezir nguziba, me mul dagh arisi, egha me 245plan mulba inigha ize.

70-72 Egha Israelia iza Godin Dipenimin otivigha, men gumazir dapanir maba, Godin Dipenim uam an ingarasa uan biziba isa, ofan min puram akurvaghasa ada aningi. Me danganir Godin Dipenim fomira itimin an ingaram. Gavmanin faragha zuir gumazim gol aningi, an osimtizim 8 kilogrem in tu. Egha 50plan itarir golba, ko 530plan ofa gamir gumazibar korotiaba aningi. Ezi ikiziba bar vaghvagha men gumazir dapaniba, 168 kilogrem gol, ko 1,250 kilogrem silva, da aningi. Ezi gumazamizir igharaziba, 168 kilogrem gol, ko 140 kilogrem silva ko 67plan ofa gamir gumazibar korotiaba aningi.

73 Ezi ofa gamir gumaziba ko, Livaiba, ko Godin Dipenimin tiar akar ekiamin garir gumaziba ko, Godin Dipenimin onger akabar faragha zuir gumazamiziba, ko Godin Dipenimin ingarir gumaziba, ko Israelian gumazamizir

* **7:66-69:** Migirigiar otevir kamin akar mam datirighin Hibrun akamin itir puvati. Ezi e garima, migirigiar kam mati Ezra 2:66-67in voroghira ghu. Kamaghin ami, fofozir gumaziba ghaze, a ti fomira ikegha datirighin itir puvati.

7:73: 1 Eghaghaniba 9:2; Nehemia 11:3

igharaziba, me bar moghira uan nguibar men inazir afeziaba fomira inigha apiazibaram apiaghav iti.

Ezi dughiar kamın, iakinir namba 7 oto.

Esra Godın ziam famin arazibar gumazamizibar akurvasi

8

(Sapta 8--10)

Esra Moses Osirizir Arazibar Akinafarim gumazamiziba bagha a dibori

¹⁻² Iakinir namba 7ın an dughiar faragha zuimın, Israelian gumazamiziba bar Jerusalemın nguibamın iza, Dipaba Isir Tiar Akamın uari akuvir danganimın uari akufi. Egha Moses Osirizir Arazibar Akinafarim inigh izasa ofa gamir gumazim Ezra, an azai. A Judan Arazibagh fozir gumazibar mav. Akar kam fomira Ikiavira Itir God Israelia bagha a isa Moses ganingizi, an an osirizi an akinafarimın iti. Dughiar kamın, gumazamiziba ko borir akaba baraghamin fofozim itiba, me bar foghasa iza uari akufa. Ezi Esra Akinafarir Kam inigha me uari akuvi naghin ghu.

³ Egha a bar mizaraghara, me Dipaba Isir Tiar Akamın boroghin tughu, gumaziba ko amiziba ko boriba bagha akar kam dibora ghua aruer arızimın tu. Ezi me kuariba arigha Moses Osirizir Akar Gavgavibar Akinafarir kam barasi.

⁴ Me faragha ter ararir maba inigha Esra tuiv akam diponasa osazarir mamın ingari. Kamaghın amizima Esra datirighın a gisin tughu akam diponasa. Dughiar kamın, gumazir maba an agharir guvimın tuivighav iti, men ziabar kara: Matitia, Sema, Anaia, Uria, Hilkia, ko Masea. Ezi igharazir maba an agharir kiriamın tuivighav iti, men

ziabar kara: Pedaia, Misael, Malkia, Hasum, Hasbadana, Sekaraia, ko Mesulam.

⁵ Osazarir a tuzir kam, a mong pin iti, eghti gumazamiziba deragh an ganti, an akar kam diponam. Me an garima, an Akinafarim tuima, me bar moghira dikavigha tuifi. ⁶ Ezi Esra ghaze, “E Ikiavira Itir Godin ziam fam. A Godin Bar Gavgavir Ekiam Itim.”

Ezi me bar aghariba fegha ghaze, “Bar guizbangira! Bar guizbangira.” Egha me iteviba apirigha dapaniba avigha guaba nguazimin akuigha Ikiavira Itir Godin ziam fe.

⁷ Egha me ua tuivima, Esra akar kam dibora an gun me migeima, Livaiba akar kamin mingarimin gun me geghari. Livaibar ziabar kara: Jesua, Bani, Serebia, Jamin, Akup, Sabetai, Hodia, Masea, Kelita, Asaria, Josabat, Hanan, ko Pelaia.

⁸ Ezi Esra Godin Akinafarir kam a dibori, ezi Livaiba aghumra akam gighi an mingarim abighiti, gumazamiziba fogham.

⁹ Gumazamizir kaba Akinafarir kamin aven itir akam baregha, men naviba bighizi me aziava arai. Ezi gavmanin faragha zuir gumazim Nehemia ko, ofa gamir gumazim Esra ko, Livain anabamin gumazir men sure gamiba, me gumazamizibav gia ghaze, “Kar Ikiavira Itir God, ian God, a baghavira itir dughiar ekiam. Kamaghin amizi, ia naviba osemegh arangan marki.”

¹⁰ “Ia uan dipenibar mangi, isar ekiabar amu asizir aghuiba ko wainin isingtizim ami. Egh daghetaba ko wainin taba isi gumazir dagheba puvatizibar aning. Kar Ikiavira Itir Godin dughiar ekiam, kamaghin ian naviba osiman marki. Ikiavira Itir God bagha bar akongezir arazim, a gavgavim ia daningam.”

¹¹ Ezi Livaiba gumazamizibar tongin aruava, me migia navir amirizim me ganidi. Me ghaze, “Kar Godin dughiar

ekiam. Kamaghin, ia naviba osiman marki, egh nimira iki navir amirizim iki.”

¹² Kamaghin amizi, gumazamiziba uan dipenibar ghuegha, apava wainin dipaba apava, bar akuegha egha dagher naba isa gumazir dagheba puvatizibagh anidi. Me datirighin Godin Akamin mingarir kam gifo, egha me bizir kabagh ami.

Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiam

¹³ Amimzaraghan, Israelian ikiziba bar dar gumazir dapaniba ko ofa gamir gumaziba ko Livaiba, me Godin Arazibar aven Akar Gavgavibar mingarim gifoghasa Esra bagha zui. ¹⁴ Ikiavira Itir God fomira Israelia bagha uan Araziba isa Mosesin agharim gatizi, ana da osiri. Me datirighin Moses Osirizir Arazibar gari, akar mam an aven iti. Akar kam kamaghin, iakinir namba 7 otoghti, dughiar kam otoghti Israelia bar averpenibar aven iki, egh Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiam damuam. ¹⁵ Kamaghin amizi, me Jerusalem ko nguibar igharazibar gumazamiziba bagha akam amaga ghaze, “Ia mighsiabar mangi olivin temebar aghariba ko dar dafariba ko ter guar avirir dafarir aviriba itiba inigh izi uari bagh averpenibar ingar. Ia Moses Osirizir Arazibar aven akar kamın gin mangi bizir kabar amu.”

¹⁶ Ezi gumazamiziba ghua ter dafariba inigha iza uan averpenibar ingari. Marazi uan dipenir siriar baravibagh isin dar ingari, ezi marazi uan dipeniba avinizir divazibar aven dar ingari, ezi marazi Godin Dipenim avinizir divazimin aven dar ingari, ezi marazi Dipaba Isir Tiar Akam ko Efraimin Tiar Akam boroghin uari akuva itir danganibar dar ingari. ¹⁷ Gumazamizir Babilon ategha uan nguibamin izeziba, me bar uari bagh averpenibar ingara egha dar

iti. Bar fomira Nunin otarim Josuan dughiamin, Israelia kamagh garir averpenibar ingarigha, dar aven ikia isar kam gami. Ezi Josua aremezima, me gin arazir kam uam a gamir puvati. Israelia datirighin uam arazir kam gamua men naviba bar akonge.

¹⁸ Egha me 7plan dughiar isar kam gami, an dughiar farazimin ikegha ghua dughiar abuananamin, Esra Godin Arazibar Akinafarimin aven akaba dibori. Ezi dughiar namba 8 otozi, me uari akuvagha dughiar kaba agivasa, Godin ziar ekiam fe, mati bizir a damuasa mikemezi mokin.

9

Gumazamiziba uan arazir kurabar gun migei

¹ Ezi iakinir kamra, an dughiar 24in, Israelia uari akufi. Egha me kamaghin uari Godin akakaghasa, me guizbangira uan arazir kuraba bagha osemegha, dagheba ataki. Egha azirakar korotiar bibiziba aghuigha, nguazir mineziba isa uan dapanibar da kavamadi, egha tuavir kamin, me Godin akaghasa, me bar osemi. ² Israelian gumazamizir kaba Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ko pozir arazim ategha gifa. Egha me tuiva uan arazir kuraba ko uan inazir afeziabar arazir kuraba sara gun migei. ³ Gumazir maba 3plan auan tuivigha Ikiavira Itir Godin Arazibar Akinafarimin akaba dibori, a men God. Ezi gumazamizir kaba kuariba arigha da barasi. Egha gin, me ua 3plan auan, uan arazir kurabar gun God migia, an ziam fe. A men Ikiavira Itir God.

⁴ Livaiba akam akurir dakozimin ghuavanadir adidi-amin tuivighav ikiava, akam akura pamtemin Ikiavira Itir God, men Godin dia an azangsis. Men ziabar kara: Jesua, Bani, Katmiel, Sebania, Buni, Serebia, ko Banin igharazim ko Kenani. ⁵ Livain marasi, men ziabar kara: Jesua,

Katmiel, Bani, Hasapnea, Serebia, Hodia, Sebania, ko Petahia, me Ikiavira Itir God ko mikimasa gumazamizibav gia ghaze, “Ia dikavigh Godin ziam fi, a ian Ikiavira Itir God, e zurara an ziam fi mamaghira ikiam.”

Gumazamiziba uan arazir kuraba gin amangasa God ko migei

⁶ Gumazamiziba kamaghin God ko migia ghaze:

“Ni uabira ni Ikiavira Itir God. Ni overiam ko mikoveziba ko nguazim ko ongarim ko bizir bar adar itiba, ni bar dar ingari. Ni angamira itir ikirimirim bar dagh aningi. Nin Nguibamin itir enselba iteviba apira nin ziam fe.

⁷ “O God, ni Ikiavira Itir God, Abram Babilonin kantrin itir nguibam, Urin itima, nirara a inigha kagh ize. Egha ni ziar kam Abraham a gati. ⁸ Ni an navim ko nighnizimin ganigha fo, a ni baghavira iti. Kamaghin amizi, ni a ko Akar Dikirizir Gavgavim gamua ghaze, Ni nguazir kam a daningam, kar Kenania ko Hitia ko Amoria ko Peresia ko Jebusia ko Girgasian nguazim. Ni ghaze, Nguazir kam, ni a bagha inabazir nguazim, eghti an ovavir boriba an ikiam. Nin araziba bar dera, eghti ni uan akar dikirizir kam abighan kogham. Kamaghin ni uan akar dikirizimin gin ghu.

⁹ “Ni fomira en inazir afeziaba Isipin kantrin itir dughiam, me osimtizir ekiabar aven itima, ni men gari. Ezi me Isip ategha Ongarir Aghevimin otozir dughiam, me uarir akurvaghasa nin arai, ezi ni men ararem baraki. ¹⁰ Ni fo, Isipia nin gumazamiziba abinigha paza me gami. Kamaghin, ni mirakelin gavgavibagh amua Isipian atrivim ko gavmanin ingangarir gumaziba ko

an kantrin itir gumazamiziba, ni uan gavgavir ekiam men akakasi. Me dughiar kamın ziar ekiam ni ganiga iza datirighin oto. ¹¹ Ni mikemezi, ongarim bigha akuar pumuningin irizi, nguazir midiarir tuavim otozi nin gumazamiziba ghua vongin oto. Ezi Isipin midorozir gumaziba nin gumazamizibar agiragha zuima, ni ongarir bar konim gamizi, a me avarazi me dagiabar min iraghue. ¹² Ezi aruebar ni ghuariar ruarir ekiamin ikia zuima, me nin gin zui. Ezi dimagaribar ni avimin aven ikia zuima, nin angazangarim tuavim men akakazima me zui.

¹³ “Me Sainain Mighsiamin otozi, ni uan Nguibamin ikegha me bagha izaghira me migei. Egha bizir ni damuasa mikemeziba ko, Guizin Araziba ko, arazir ni ifongeziba ko, Akar Gavgaviba me ganingi. ¹⁴ Ni men sure gamua ghaze, Sabat, kar nan dughiamra. Egha ni uan Akar Gavgaviba ko arazir ni ifongeziba ko, nin Araziba, ni da isa uan ingangarir gumazim Moses ganingi, ezi a gumazamizibagh aningi.

¹⁵ “Ezi gin mitiriam men azima, ni uan Nguibamin daghem me ganidima, me anepi. Ezi kuarim men pirima, ni dagiamin otivir dipam me ganidima, me anepi. Ezi nguazir kam, ni fomira me daningasa akam akirizim, ni datirighin me migia ghaze, me an aven mangi nguazir kam inigh a gativagham.

¹⁶ “Ezi en inazir afeziaba, nin akaba baraghizir puvatigha, uari fa nin akam batogha, an gin zuir puwati. ¹⁷ Me nin akabar gin mangan aghua. Me mirakelin gavgavir ni men tongin amiziba, me bar

---

9:11: Ua Me Ini 14:21-29; 15:1; 15:4-5; 15:10   **9:12:** Ua Me Ini 13:21-22   **9:13:** Ua Me Ini 19:18--23:33   **9:15:** Ua Me Ini 16:4-15; 17:1-7; Diboboniba 20:7-13; Godin Araziba 1:8; 1:21   **9:16:** Diboboniba 14:1-4; Godin Araziba 1:26-33   **9:17:** Ua Me Ini 34:6; Diboboniba 14:18

da gin amada. Me uari fa puv akaba batogha, ua Isipin mangi ua kalabuziar ingangaribar amuasa, men faragha zuir gumazim, me uari bagha anemisefe. O God, ni nguazir kamin gumazamizibar arazir kuraba gin amadi. Ni en kuarkuvigha e gifuegha deragha e gami, egha bar nimira nimira en atari. Nin apangkuvir arazim ekevegha, ni en inazir afeziaba akirim me gasarazir puvati.

¹⁸ “Dughiar mam me golba inigha da tuezi da isigha ameregha dipam ara. Ezi me da isa mozir me bulmakaun nguzimin nedazimin min, nguzir kuizim, a fugha bulmakaun nguzimin ingari. Egha me ghaze, kar en god, a Isipin kantrin e inigha ize. Arazir kamin, me puvira nin ziam gasighasisi.

¹⁹ “Me kamaghin ami, ezi ni bar men apangkufi, egha me ataghizi me gumazamizibar puvatizir danganir kamin pura itir puvati. Ni me da ghuariar ruarir ekiar tuavim men akakazir kam inazir puvati. Egha uaghan ni me da, tuavim akakazir avir, dimagarimin angazangarim me dama a inazir puvati. ²⁰ Ni, deragh ikiasa, uan Duar Aghuim isa me ganidima, a men sure gami. Egha uaghan men garima, mitiriam men azima, ni manan daghem me ganidi. Egha men garima, kuarim men pirima, ni dipam me ganidi. ²¹ Ezi 40plan azenir kabar aven me gumazamiziba puvatizir danganimin ghuavira itima, ni bar deragha men gara bizir me otevisa, ni bar men akurvasi. Dughiar kamin, men korotiaba biaghirezir puvati, ezi uaghan men sueba bava me gamir puvati.

²² “Ni en inazir afeziabar amamangatizi, me kantri Hesbonin Atrivim Sihon ko, kantri Basanin Atrivim Ok,

aning misogha, aning dikabiragha, aningın nguaziba ini. Ezi nguazir kam a men kantrin nguazir otevir mamin min oto. ²³ Ezi ni ovavir borir bar aviriba me ganingi, mati overiamin mikovezibar dibobonim. Egħa ni men amamangatigha, men inazir afeziaba daningasa akam akirizir nguazim, me uan apaniba abiragħa a ini. ²⁴ Me Kenanian adarazir misozir dughiam, ni Kenania abiragħa inazir afeziaba ataghizi me nguazir kam ini. Ni me ataghizi me uan ifongiamin gin ghua Kenanian gumaziba ko atriviba abinigha men nguazim sara ini. ²⁵ En inazir afeziaba misogħa nguibar divazir gavgav-ibar aven itiba ko, nguazir dagħeba deragħa aghuiba ko, dipenir bizir aviriba izivaziba ini. Egħa mozir par gumazir igharaziba kuizim isa, wainin azeniba ko, temer olivin aviriba ko, temer avirir aghuir dagħeba itiba sara ini. Me nguibar kamin aperagħa an dagħer aghuir aviriba apava mikarziba aghua bizir aghuir ni me ganingizir kam bangin me bar akonge.

²⁶ “Ezi puvati, nin gumazamiziba ni baraghizir puvatiğħa, nin akaba batogħa, akirim ragħa nin Arazibar Akinafarim gasara. Nin akam inigha izir gumaziba akar aghuibar gun me migia ghaze, la bar uan God bagħ ua izi. Ezi me oraghizir puvatiğħa, me misogħezi me ariagħhire. Dughiar aviribar, me arazir kam gamua nin ziam gasighasisi. ²⁷ Kamaghin amizi, ni apanibar amamangatizi, me iza me misogħa me gafiragħa paza me gamua mizazim me ganingi. Ezi gin men osimtizimin aven, inazir afeziar kaba uarir akurvagħasa nin diava arai. Ezi ni uan Nguibamin ikia men dimdiam baragħa, men apangkuvigha akurvazir gumazir maba amadazi,

---

9:23: Jenesis 15:5; 22:17; Josua 3:14-17   9:24: Josua 11:23   9:25: Godin Araziba 6:10-11   9:26: Gumazir Dapaniba 2:11-16   9:27: Gumazir Dapaniba 2:18; 3:8-9; Onger Akaba 106:44

me apaniba batoke.

²⁸ “Ezi gin, me avughsegha dabirabir aghuimin dughiamin aven ikia, me uam arazir kurar mabagh ami. Ezi ni ua apanibar amamangatizi, me uan gav-gavimin me abiragha me gatifa. Ezi gin me ua iza navibagh iragha uarir akurvaghasa nin azai. Ezi ni uan Nguibamin ikia men dimdiam barasi. Dughiar aviriba, me arazir kurar kam gami. Ezi ni zurara men apangkuvu apaniba da ua me isi.

²⁹ “Ni uan Arazibar Akinafarimin aven akabar gin mangasa ni me migei. Me fo, gumazitam dar gin mangi, tuavir kamin a ikirimirir aghuim iniam. Ezi me uari fa nin Akar Gavgaviba barazi puvatigha, akirim nin Arazir ni damuasa mikemezibagh asaragha, arazir kurabagh ami. Men dapaniba gavgavizi me uan navibar kumi, kamaghin me nin akamin gin mangan aghua.

³⁰ Azenir aviriba ni amiraghatigha navibagh iraghasa me migei. Nin Duam akar kam isa nin akam inigha izir gumazibagh aningizi, me dar gun gumazamizibav gei. Ezi inazir afeziar kaba akam baraghan aghua. Kamaghin amizi, ni me isa Kantrin Igharazibar Gumazamizibar dafaribagh ati. ³¹ Ezi nin apangkuvim bar ekefe, kamaghin ni akirim me gasarazir puvatigha, me ataghizi me bar ikuvizir puvati. O God, ni bar en apangkufi, egha bar e gifonge!

³² “Ni en God, ni ziar ekiam ko gavgavir ekiam itir God. E bar nin atiatigha nin apengan iti. Dughiaa bar, ni uan Akar Dikirizir Gavgavir kamin gin ghua, zurara en apangkufi. E datirighin osimtizir ekiam ateri, eghti ni e ginighnigh en akurvagh. Fomira Asirian atrivibar

---

9:29: Ofa Gami 18:5   **9:30:** 2 Atriviba 17:13-18; 2 Eghaghaniba 36:15-16

9:32: 2 Atriviba 15:19; 15:29; 17:3-6; Esra 4:2; 4:10

dughiamin ikegha iza datirighin, en atriviba ko gumazir dapaniba ko ofa gamir gumaziba ko akam inigha izir gumaziba ko inazir afeziaba, me bar osimtizir kam atera iza datirighin tu. ³³ E arazir kuram gami, ezi ni ivezir kuram e ganingi. E fo, nin arazir kam bar derazi, ni guizbangira zurara uan akamin gin ghua en akurvasi.

³⁴ “Guizbangira, en inazir afeziaba ko, en atriviba ko, en gumazir dapaniba ko, ofa gamir gumaziba, me nin Arazibar Akinafarimin aven itir akabar gin zuir puvati. Me nin Akar Gavgaviba ko, Moses Osirizir Arazibar gin mangan aghua. ³⁵ En atrivibar dughiamin, ni deragha en inazir afeziabagh amua, bizir bar aghuir aviriba me ganidi. Me nguazir ekiam gapia, ezi nguazir kamin dagher aghuiba an ikia deragha aghui. Ezi me bizir kam ginighnizir puvati. Me arazir kuraba ategha navibagh iragha, ua ni bagha izir puvati.

³⁶ “Datirighin, nguazir ni inazir afeziabagh aningizim, e an iti, ezi dagher aghuiba an ikia deragha aghui. Ezi e an aven ikia pura ingangarir gumazir kinibar iti. ³⁷ E arazir kuram gamigha gifa, kamaghin ni kantrin igharazibar atrivibar amamangatizi, me en gara e gatifa. Egha me bizir aghuir aviriba en nguazimin otiviziba isi. Me gavgavir ekiam ikia, kamaghin me en mikarziba ko asizibagh ativazi, e men ifongiamin gin zui. Kamaghin amizi, e osimtizir ekiam iti!”

Nehemia Jerusalem ko Juda gatifa

(Sapta 10--13)

Gumazamiziba, Godin Akar Dikirizir Gavgavimin gin mangasa akam akiri

³⁸ “E Israelia, e kamaghin migia ghaze, e bar arazir kuram gamizi, kamaghin God kantrin igharazibar atrivibagh amizi, me e gativagha en bizir aviriba en nguazimin da

isima, e osimtiziba ateri. Kamaghin amizi, e Israelian gumazamiziba uari inigha navir amirizimin ikia, Ikiavira Itir God ko Akar Dikirizir Gavgavim gamua, an osiri. Ezi en gumazir dapaniba ko, Livaiba ko, ofa gamir gumaziba, akar kam osirigha gavgavim a daningasa men ziaba ko ababaniba isa akar kam gisin da arisi.”

10

¹ Israelia, God ko Akar Dikirizir Gavgavim gamua gavgavim a daningasa. Ezi gumazir faragha uan ziam osirizim, a gavmanin faragha zuir gumazim Nehemia, an Hakalian otarim. Ezi Nehemian gin, Sedekaia uan ziam osiri.

²⁻⁸ Ezi Sedekaian gin ofa gamir gumaziba iza uan ziaba osiri. Men ziabar kara:

Seraia, Asaria ko Jeremaia,
Pasur, Amaria, ko Malkia,
Hatus, Sebania, ko Maluku,
Harim, Meremot, ko Obadia,
Daniel, Gineton, ko Baruk,
Mesulam, Abiya, ko Mijamin,
Masia, Bilgai ko Semaia.

⁹⁻¹³ Ofa gamir gumazibar gin Livaiba uan ziaba osiri. Men ziabar kara:

Asanian otarim Jesua,
Binui, a Henadatin ikizimin gumazim,
Katmiel ko Livain marasi, ko
Sebania, ko Hodia,
Kelita, Pelaia ko Hanan,
Mika, Rehop, ko Hasabia,
Sakur, Serebia, Sebanian igharazim,
Hodia, Bani, ko Beninu.

¹⁴⁻²⁷ Livaibar gin gumazir dapaniba uan ziaba osiri. Men ziabar kara:

Paros ko Pahatmoap,
 Elam, Satu, ko Bani.
 Buni, Asgat, ko Bebai,
 Adoniya, Bikvai, ko Adin,
 Ater, Hesehia, ko Asur,
 Hodia, Hasum, ko Besai,
 Harip, Anatot, ko Nebai,
 Makpias, Mesulam, ko Hesir,
 Mesesabel, Sadok, ko Jadua,
 Pelatia, Hanan, ko Anaia,
 Hosea, Hanania, ko Hasup,
 Halohes, Pilha, ko Sobek,
 Rehum, Hasapna, ko Masea,
 Ahiya, Hananin igharazim, ko Anan,
 Maluk, Harim ko Bana.

Akar Dikirizir Gavgavimin akaba

²⁸ “E Israelian gumazamiziba, Akar Dikirizir Gavgavir kam gamua an osiri. E bar, ofa gamir gumaziba, ko Livaiba, ko Godin Dipenimin tiar akamin garir gumaziba, ko Godin Dipenimin onger akabar faragha zuir gumazamiziba, ko Godin Dipenimin ingangarir gumaziba, ko gumazamizir igharaziba bar, e bar Godin Arazibar Akinafarimin aven itir akabar gin zui. Egha ikizir igharazibar gumazamiziba ko poghezir puvati. E uan amuiba ko, borir akam baregh nighnzir gavgavim an ikiamiba ko izi. ²⁹ E bar izava uan adarazi ko uan gumazir dapaniba ko uari akuvagha akar gavgavir mam gami. E Godin Arazibar Akinafarimin akabar gin mangasa. Akar kaba, God en inazir afeziabar aningasa uan ingangarir gumazim Moses ganingi. Ikiavira Itir God, en Ekiam ghaze, e an Akar Gavgaviba, ko bizir

a damuasa e mikemeziba, ko arazir a ifongeziba, e deraghvira dar gin mangi dar amuam. E an akam batueghti, Ikiavira Itir God e gasighasigham.

³⁰ “E ghaze, e ikizir igharazibar gumazamizir en kantrin itiba, me ko poroghamibar amuan kogham.

³¹ “E ghaze, ikizir igharazibar gumazamizir en kantrin itiba, wit ko bizir igharaziba inigh Sabatin dughiam ko Godin ziam feir dughiar ekiabar da inigh iziti, e dagh ivezan kogham.

“Ezi azenir namba 7in, e uan azenibar aven dagheba oparan kogham, en nguazim pura ikiam.

“Egh gumazitam faragha zuir azenitamın bizitam purama inighti, azenir namba 7in, e kamaghin mikim suam, a bizir kam ikarvaghan markiam.

³² “Azeniba bar e vaghvagh Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingangarim bagh silvan dagiar akuar muziarir tabar aningam.

³³ “Silvan kam, bizir kabagh ivezam: Godin damazimin me dakozim darighamin bret, ko dughiaaba bar me ofaba damuamin wit, ko dughiaabar zurara me asizir ofan bar isia mighiriba, ko bizir Sabatin dughiamin ofa damuamiba, ko iakinir igiamin isar ekiamin ofa damuamim biziba, ko dughiar ekiar igharazimin ofa damuamim biziba, ko Israelian arazir kuraba gin amadir ofaba, ko ofan igharaziba ko bizir igharazir Godin Dipenimin aven ingariba sara.

³⁴ “E gumazamiziba bar, ko ofa gamir gumaziba ko Livaiba, e Godin Arazibar Akinafarimin gin mangi, satu gikararangiva, tarazi amiseveghti me dazibar kuegh, da inigh Godin Dipenimin iziti, ofa gamir gumaziba

---

10:30: Ua Me Ini 34:16; Godin Araziba 7:3
23:10-11; Ofa Gami 25:1-7; Godin Araziba 15:1-2
30:11-16

10:31: Ua Me Ini
10:32: Ua Me Ini

da isi, asizir gumazamiziba God bagha inigha iziba isi, ofa gamir dakozimin da tuam. Azeniba bar, me ikiziba vaghvagh daziba inigh mangasa, dughiar maba me bagha da amisefe. Me ofan kaba Ikiavira Itir God, en God daningam.

³⁵ “Azeniba bar e dagher faragha azenibar aniziba, ko ter ovizir faragha aniziba inigh Godin Dipenimin izam.

³⁶ “Egh e uan otarir ivariaba inigh ofa gamir gumaziba bagh Godin Dipenimin mangi, me amisevegh suam, me Godin adarazira. E bulmakauba ko sipsipba ko memen apurir nguzir ivariaba inigh God baghvira da misevegham. God uan Arazibar Akinafarimin aven e mikemezi moghin, e damuam.

³⁷ “Azeniba bar, e faragh iniamin wit, a mirmirighti, plaua otoghti e a inigh izam. Egh wainin dipam ko olivin borem ko ter ovizir igharaziba inigh egh Godin Dipenimin izi ofa gamir gumazibar aningam.

“Eghti Livaiba en nguibabar izamin dughiamin, e uan azenibar dagheba tuiraghti pozir 10plan otoghti, e pozitam isi Livain gumaziba me daningam. ³⁸ Eghti Aronin ovavir boribar tongin, ofa gamir gumazitam, a Livaiba ko izi dagher kabar 10plan poziba iniam. Eghti Livaiba dagher kaba tuiragh, dar 10plan pozibar, pozitam inigh Godin Dipenimin mangi, dagheba arighamin danganimin dar arigham. ³⁹ E Israelian gumaziba ko Livain ovavir boriba, en witin naba ko wainin dipar naba ko olivin boremin naba da inigh, Godin Dipenimin izi dagheba arighamin danganimin dar arigham, danganir kam, Godin Dipenimin itarir ekiaba uaghan an aven iti. Godin Dipenimin aven itir danganir kam uaghan, ofa

gamir gumaziba, ko Godin Dipenimin tiar akamin garir gumaziba, ko Godin Dipenimin onger akabar faragha zuir gumaziba, uaghan me ikiamin danganim kagh iti.

“Bar guizbangira, e Godin Dipenimin garir ingangarir kam ateghan kogham.

“Akar Dikirizir Gavgavir kamin akaba, kamaghira tu.”

11

*Jerusalem*in apiazir gumazamizibar ziaba

¹ Dughiar kamin, Israelian gumazir dapaniba Jerusalem in iti. Ezi gumazamizir nguibar igharazibar itiba me satu gikararai, egh tuavir kamin me ikiziba tuiraghti, 10plan okoruaba otoghti me gumazir okoruatam amiseveghti, gumazir kaba mangi Jerusalem in ikiam. Kar Godin nguibar ekiamra. Eghti 9plan gumazir okoruaba nguibar igharazibar ikiam. ² Ezi gumazamizir maba uan ifongiamin gin ghua Jerusalem in iti. Kamaghin amizima Israelia me bagha bar akonge.

³ Ezi Israelian gumazamizir igharaziba, ko ofa gamir gumaziba, ko Livaiba, ko Godin Dipenimin ingangarir gumaziba, ko Atrivim Solomonin ingangarir gumazibar ovavir boriba, me uan nguibaba ko uan nguazibara iti.

Gumazir dapanir Judan provinsin ikegha iza Jerusalem in apiaziba, men ziabar kara.

⁴ Judan anabamin adarasi, men gumazir dapanibar ziabar kara:

Me gumazir dapanir pumuning iti. Ataia ko Masea. Ataia a Usian otarim, egha a Sekaraian igavatarim. Ataian ovavir igharazibar ziabar kara: Sekaraia an Amarian

otarim, ezi Amaria a Sefatian otarim, ezi Sefatia a Mahalalelin otarim. Me bar Peresin ovavir boriba, ezi Peres Judan otarim.

⁵ Ezi Judan adarazir gumazir dapanir igharazibar kara, Barukin otarim Masea, a Kolhosen igavatarim. Ezi Kolhose Hasaian otarim, ezi Hasaia Adaian otarim, ezi Adaia Joiaripin otarim, ezi Joiarip Sekaraian otarim. Me Selan ovavir boriba, egha Judan anabamin adarasi.

⁶ Egha Peresin ovavir borir Jerusalemın itiba, me bar gumazir gavgavibara. Me bar moghira, men dibobonim, 468in tu.

⁷⁻⁹ Benjaminin anabamin adarasi, men gumazir dapanibar ziabar kara:

Salu ko Gabai, Salai, Joel ko Juda.

Salu a Mesulamin otarim, ezi Mesulam Joetin otarim, ezi Joet Pedaian otarim, ezi Pedaiia Kolaian otarim, ezi Kolaia Masean otarim, ezi Masea Itielin otarim, ezi Itiel Jesaian otarim. Jerusalemın itir Benjaminin anabamin adarazi bar moghira, men dibobonim, 928in tu.

Ezi Sikrin otarim Joel, Benjaminin adarazir faragha zuir gumazir dapanim.

Ezi Hasenuan otarim Juda, a Benjaminin adarazir mav. A gumazir dapanir Joelın gin zuim, a an akuragha Jerusalemın aven itir distrighin mamın gari.

¹⁰ Kar Jerusalemın itir ofa gamir gumazibar gumazir, dapanibar ziaba:

Joiaripin otarim Jedaia, ko gumazir dapanim Jakin, ¹¹ ko gumazir dapanim Seraia, a Hilikian otarim, ezi Hilkia a Mesulamin otarim, ezi Mesulam a Sadokin otarim, ezi Sadok a Meraiotin otarim, ezi Meraiot, a Godin Dipenimin ofa gamir gumazibar dapanim Ahitupin otarim, a fomira

Godin Dipenimin ofa gamir gumazibar dapanimin ike. ¹² Me bar moghira 822plan gumaziba, me Godin Dipenimin ingangarim gami.

Gumazir dapanim Adaia, a Jerohamin otarim, ezi Jeroham a Pelalian otarim, ezi Pelalia a Amsin otarim, ezi Amsi a Sekaraian otarim, ezi Sekaraia a Pasurin otarim, ezi Pasur, a Malkian otarim. ¹³ Ikizir kam, men gumazir dapanibar dibobonim, 242in tu.

Ezi uaghan, gumazir dapanim Amasai, a Asarelin otarim, ezi Asarel a Asain otarim, ezi Asai a Mesilemotin otarim, ezi Mesilemot a Imerin otarim. ¹⁴ Ikizir kamın adarazir aven, 128plan midorozir gumazir gavgaviba iti. Midorozir gumazir kabar dapanim, an Hagedolimın otarim Sapdiel.

¹⁵ Livaibar gumazir dapanir Jerusalemin itibar ziabar kara:

Hasupin otarim Semaia, ezi Hasup a Asrikamin otarim, ezi Asrikam a Hasabian otarim, ezi Hasabia a Bunin otarim.

¹⁶ Gumazir dapanimning Sabetai ko Josabat, aning Livain Godin Dipenimin azenan ingangaribar gari.

¹⁷ Gumazir dapanim Matania, a Mikan otarim. Ezi Mika, a Sapdin otarim, ezi Sapdi a Asapin otarim.

Dughiar me Godin Dipenimin iza Godin ziam febar, Matania a gumazir God ko migia a minabir gumazir dapanimin iti.

Ezi Bakbukia, a gumazir dapanir mam, a Matanian akurvagha ingangarir kam gami.

Ezi uaghan, gumazir dapanim Apda, Samuan otarim, ezi Samua a Galalin otarim, ezi Galal a Jedutun otarim.

¹⁸ Livain Godin nguibar ekier Jerusalemin itiba, me bar moghira men dibobonim, 284in tu.

¹⁹Jerusalem in itir Godin Dipenimin tiar akamin garir gumazibar, gumazir dapanimningin ziamning kara:

Gumazir kamning, Akup ko Talmon. Aning uan adarazi ko, me Dipenimin tiar akabar gara itir gumaziba, men dibobonim 172.

²⁰Israelian marazi ko ofa gamir gumazir maba ko Livain maba, Judan nguibar igharazibar iti. Nguibar kaba men inazir afeziabar nguazibara iti. ²¹Ezi Godin Dipenimin ingangarir gumaziba Ofelin iti. Ezi Siha ko Gispa men ingangaribar garir gumazimning.

²²Ezi Banin otarim Usi, a Livain Jerusalem in itibar gari. Ezi Bani a Hasabian otarim, ezi Hasabia a Matanian otarim, ezi Matania a Mikan otarim, Asapin ovavir boribar adarasi. Ezi Asapin ovavir boriba, me Godin Dipenimin aven onger akaba banger gumazibar gari. ²³Persian atrivim uabi, akar gavgavim me ganiga ghaze, tinara dughiaba bar Godin Dipenimin aven ighiabar amuam. Egha atrivim, me bagha dughiabar damamin dagheba me bagha da akiri.

²⁴Ezi Petahia a Mesesabelin otarim, ezi Mesesabel a Seran ovavir borim, me Judan ovavir boriba. Petahia, a Persian kantrin ikiava, atrivimin boroghin ikia, an damazimin, Israelia bagha abuir gumazimin min iti.

Gumazamizir nguibar igharazibar itiba

²⁵Gumazamizir aviriba uan nguibar uan nguazimin boroghin itibar iti. Judan gumazamizir maba nguibar ekiar pumuning ko mikezimin iti, Kiriati Arba ko an boroghin itir nguibaba, ko Dibon ko an boroghin itir nguibaba, ko Jekapsel ko an boroghin itir nguibaba. ²⁶Ezi marazi nguibar kabar aven iti, dar ziabar kara: Jesua, Molada, ko Betpelet, ²⁷Hasarsual, Berseba ko an boroghin

itir nguibaba ko, ²⁸ Siklak, Mekona ko an boroghin itir nguibaba ko, ²⁹ Enrimon, Sora ko Jarmut ko, ³⁰ Sanoa ko Adulam ko aningn boroghin itir nguibaba ko, Lakis ko an boroghin itir nguaziba, ko Aseka ko an boroghin itir nguibaba. Kamaghin Judaba sautin amadaghan itir nguibam Berseban ikia iza, nguibar danganir ekiar kamin itibar ikia ghua, Hinomin danganir zarir notin amadaghan itimin ofifi.

³¹ Ezi Benjaminin anabamin gumazamizir maba, nguibar ekiar kaba, Geba ko Mikmas, Aija ko Betel ko dar boroghin itir nguibar doziba, ³² Anatot, Nop, Anania ko, ³³ Hasor, Rama, Gitaim ko, ³⁴ Hadit, Seboim, Nebalat ko, ³⁵ Lot ko Ono, kar gumazir digirir ingangaribagh amiba, me danganir zarir kamin iti. ³⁶ Gumazir dapaniba, Livain Judabar tongin itibav gia ghaze, men tarazi uan nguibaba ategh, Benjaminin anabamin adarazir nguibabar mangi men tongin ikiam.

12

Ofa gamir gumaziba ko Livaibar ziaba

¹ Ofa gamir gumazir aviriba, ko Livaiba ghua, Sealtielin otarim Serubabel ko ofa gamir gumazibar dapanim Josua, aningn gin faragha Babilon ategha ua Jerusalem in ize.

²⁻⁷ Ofa gamir gumazibar ziabar kara:

Seraia, Jeremaia, Esra, Amaria, Maluk, Hatus, Sekania, Rehum, Meremot, Ido, Ginetoi ko Abiya, Mijamin, Madia ko Bilga, Semaia, Joiarip ko Jedaia, Salu, Amok, Hilkia ko Jedaia.

Gumazir kaba, dughiar Josua ofa gamir gumazibar dapanimin itimin itir dughiamin, me ofa gamir gumazibar tongin ikia, men faragha zuir gumazibar iti.

⁸⁻⁹ Livain ua izezibar ziabar kara:

Jesua, Binui, Katmiel, Serebia, Juda, Matania, Bakbukia,
ko Uno.

Matania uan adarazi ko, me gumazir God minabir
ighiabagh amir gumaziba, ezi a men faragha zui.

Gumazir kaba onger akar akuar mam bangezi me gin,
Bakbukia ko Uno uan adarazi ko, me me ikarvagha
ighiar akuar igharazim bange.

*Ofa gamir gumazibar dapanim Josua, an ovavir boribar
ziaba*

¹⁰⁻¹¹ Josua a Joiakimin afeziam, ezi Joiakim a Eliasipin
afeziam, ezi Eliasip a Joiadan afeziam, ezi Joiada a
Jonatanin afeziam, ezi Jonatan a Juduan afeziam.

*Ofa gamir gumazibar itir ikizibar gumazir dapanibar
ziaba*

¹²⁻²¹ Joiakim ofa gamir gumazibar dapanimin itir dughi-
amin, ofa gamir gumazir kaba uan ikizibar gumazir da-
panibar iti. Men ziabar kara:

Meraia, a Seraian ikizimin gumazir dapanim.

Ezi Hanania a Jeremaian ikizimin gumazir dapanim.

Ezi Mesulam a Esran ikizimin gumazir dapanim.

Ezi Jehohanan an Amarian ikizimin gumazir dapanim.

Ezi Jonatan a Malukin ikizimin gumazir dapanim.

Ezi Josep a Sebanian ikizimin gumazir dapanim.

Ezi Atna a Harimin ikizimin gumazir dapanim.

Ezi Helkai a Meraiotin ikizimin gumazir dapanim.

Ezi Sekaraia a Idon ikizimin gumazir dapanim.

Ezi Mesulam a Ginetonin ikizimin gumazir dapanim.

Ezi Sikri a Abiyan ikizimin gumazir dapanim.

Ezi Piltai a Moadian ko Miniaminin ikizimin gumazir
dapanim.

Ezi Samua a Bilgan ikizimin gumazir dapanim.
 Ezi Jehonatan a Semaian ikizimin gumazir dapanim.
 Ezi Matenai a Joiaripin ikizimin gumazir dapanim.
 Ezi Usi a Jedaian ikizimin gumazir dapanim.
 Ezi Kalai a Salain ikizimin gumazir dapanim.
 Ezi Eber a Amokin ikizimin gumazir dapanim.
 Ezi Hasabia a Hilikian ikizimin gumazir dapanim.
 Ezi Netanel a Jedaian ikizimin gumazir dapanim.

²²⁻²³ Fomira Eliasip ko Joiada, Jonatan, ko Jaduan dughiamin, me ofa gamir gumazibar dapanibar itima, Israelia ofa gamir gumazibar dapanibar ziaba akinafarir mamın da osiri. Arazir me amizir kam, me bar fomira a gamua iza Darius atrivimin itir dughiamin oto. Ezi Judan Atrivibar Eghaghanibar Akinafarimin aven, me uaghan Livain gumazir dapanibar ziaba osiri. Me fomira osira iza ofa gamir gumazibar dapanim Jonatan, a Eliasipin ovavir borim an dughiamin oto. Ezi dughiar kamın gın me arazir kam ataki.

Me Godin Dipenimin ingangarim isa Livaibagh aningi

²⁴ Egha me Godin ziam fa a minabir dughiamin, Atrivim Devit mikemezi moghin Livaiba ami. Devit a gumazir Godin akam akurim. Ezi Livaiba gumazir bizir pumuningin iti, bizir mam ighiar otevir mam bange, ezi bizir mam me ikarvagha ighiar akuar igharazir mam bange. Ezi Hasabia ko Serebia ko Jesua Katmielin otarim, me ingangarir kam me ganingi.

²⁵ Ezi Matania, Bakbukia, Obadia, Mesulam, Talmon ko Akup, me Godin Dipenimin aven biziba arizir danganibar gari. Danganir kaba Godin Dipenir avinizimin divazimin tiar akabar boroghin iti.

²⁶ Livain kaba itir dughiamin, ofa gamir gumazibar dapanim Joiakim, a Josuan otarim, egha a Jehosadakin

igiavotarim. Ezi dughiar kam Nehemia gavmanin faragha zuir gumazim iti. Ezi ofa gamir gumazim Esra, a ikia bar Moses Osirizir Arazibagh fo.

*Nehemia Jerusalem*in divazir mitiar gavgavim isa God ganidi

²⁷ Ezi Jerusalem in divazim givazima, gumazamiziba iza uari akuvagha Godin ziam fava, divazim isa God ganidi. Dughiar kamin, me Livaiba bar men diazi me iza uari akuvagha, bar akuegħa igħiaba banga Godin ziam fe. Me igħiabagh amir dugħiamin, Livain marazi itarir kapabar suigħa dav sozima, marazi gitan igħaragħa garibagh ikararai. ²⁸⁻²⁹ Kamagħin Livain Godin Dipenimin igħiabagh amiba, me Netofan nguibam ko Betgilgal, ko Geba, ko Asmavet ko me uari bagħa ingarizir nguibar igħaraziba, me dar ikegħa iza uari akufa. Nguibar kaba Jerusalem in borogħin iti. ³⁰ Ezi ofa gamir gumaziba ko Livaiba Godin damazimin zueghamin arazim uarigh ami. Me uaghan arazir kamra, Jerusalem in gumazamiziba ko divazim ko tiar akabagh ami.

³¹ Ezi ki Nehemia, ki Judan gumazir dapaniba isa divazimin pin itir voroghira zuir danganimin ghuavanadi. Egħa ki okoruar ekiar pumuningin me tuiragħa ghaze, me bizir ekiamningin mangi nguibar ekiamin divazimin pin a gighu daru, igħiabar amu God minabam. Ezi okoruar mam agharir guvimin arua ghua, Tiar Akar Bizir Miziriziba Akurir Danganimin oto. ³² Ezi men gin, Hosai a ko Judan gumazir dapanibar okoruar mam in adarazi zui. ³³⁻³⁵ Ezi ofa gamir gumazir maba men gin ghua sigħabagh ivi. Men ziabar kara: Asaria, Esra, Mesulam, Juda, Benjamin, Semaia, ko Jeremaia. Ezi Jonatanin otarim Sekaraia men gin zui. (Ezi Jonatan a Semaian otarim, ezi Semaia a Matanian otarim, ezi Matania a Mikaian otarim, ezi

Mikaia a Sakurin otarim, ezi Sakur a Asapin otarim.)
³⁶ Ezi Sekaraian ikizimin marazi an gin zui. Men ziabar kara: Semaia, Asarel, Milalai, Gilalai, Mai, Netanel, Juda ko Hanani. Me bar moghira ighiabar amuamin gitaba ko marvir igharagha garir aviriba inigha, da sara ghua dagh ikararai. Atrivim Devit, fomira gitaba ko marvir kabanang, a dagh ikararangi. Ezi Godin Arazibagh fozir gumazim Esra, a gumazir kabar faragha zui.

³⁷ Me arua ghua Mozir Pamin Tiar Akamin otogha adidiamin ghuavanaga Atrivim Devitin Nguibar Ekiamin oto. Egha Atrivim Devitin dipenir ekiam gitagha ghua Dipaba Isir Tiar Akamin oto. Tiar akar kam, nguibar ekiamin aruem anadi naghin amadaghan iti.

³⁸ Ezi Livain okoruar igharazim God minabaghasa, bizir ekiar igharazimin min ghua, agharir kiriamin amadaghan divazimin pin itir voroghira zuir danganim gisin arua zuima, ki men gin zui. Ezi gumazamizir bizir ekiar igharazim nan gin ghua, Tauan Bretba Tuer Danganim gitagha ghua, Divazir Nar Bar Ekiamin oto. ³⁹ Egha e danganir kam ategha ghua, Efraimin Tiar Akam gitagha ghua, Jesanan Tiar Akam gitagha ghua, Osiribar Tiar Akam gitagha ghua, Hananelin Taua gitagha ghua, Gumazir 100pla ikia garir Taua gitagha ghua, Sipsipbar Tiar Akamin tu. Egha uam arua iza Godin Dipenimin aven zuir tiar akar kamin oto. Me tiar akar kam kamaghin a dibori, Uari Akuvamin Tiar Akam.

⁴⁰ Kamaghin amizi, Livaibar okoruar ekiar pumuning ua Godin Dipenimin danganimin iza, Dipenim avinizir divazimin aven ghua, vaghvagha uan danganibar tuivigha, ighiaba banga God minabi.

Gumazir nan gin izezir kabar tongin, gumazir dapanir igharaziba uaghan iti. ⁴¹⁻⁴² Ofa gamir gumaziba ko gumazir igharazir kaba, sighabar suigha dagh ivi. Ofa gamir

gumazibar ziabar kara: Eliakim, Masea, Miniamin, Mikaia, Elioenai, Sekaraia, ko Hanania. Gumazir igharazibar ziabar kara: Masea, Semaia, Eleasar, Usi, Jehohanan, Malkia, Elam ko Eser. Ezi Jesrahia gumazir ighiabagh amibar gara men faragha zuima, me bar pamtem deravira ighiabagh ami.

⁴³ Dughiar kamin me ofan aviriba God bagha dagh amua bar akonge. Bar guizbangira. Me fo, God me gamizima, me bar akonge. Ezi amiziba ko boriba uaghan bar akonge. Ezi gumazamizir saghon itiba, me dimdiar niginim ko bar akongezir niginim barasi.

Gumazamiziba bar, ofa gamir gumaziba ko Livaibar akurvasi

⁴⁴ Dughiar kamra, me Godin Dipenimin aven bizibar arighamin danganimin ganasa gumazir mabagh inaba. Danganir kabar, gumazamiziba dagher faragha azenibar aniziba, ko temer ovizir faragha aniziba, ko men bizir igharazir maba, me da isi God daningam. Me uan azenibar dagheba tuiraghti, da pozir 10plan otoghti, me pozitam isi God daningam, mati Moses Osirizir Araziba mikemezi mokin. Eghti gumazir kaba ingangarir kam damuam: me gumazamizibar nguazibar mangi, dagheba inigh mangi, Godin Dipenim dar arigham. Guizbangira, Judaba, ofa gamir gumaziba ko Livaibar amir ingangarim bagha bar akuegha, navir aghuim men iti. Kamaghin amizi, me ofa gamir gumaziba ko Livaibar akurvaghasa, gumazir kaba amisefe. ⁴⁵ Ezi ofa gamir gumaziba ko Livaiba, Godin Akinafarimin aven itir Arazibar gin ghua, an ziam famin arazibar ingangarim gami. Egha uaghan gumazamiziba Godin damazimin zueghasa, Godin azangsighamin arazim gami.

Ezi gumazir ighiabagh amiba ko Godin Dîpenimin tiar akabar garir gumaziba, me uan ingangarim gami. Ingangarir kam fomira Atrivim Devit uan otarim, Atrivim Solomon ko, aning men inazir afeziabar ikizir pumuning ganingi.

⁴⁶ Bar fomira, Atrivim Devit ko Asapin dughiamin, aning ighiaba batir gumazimning, gumazir onger akar kamin faragha zuiba ingara, ighiaba banga God bagha bar akuegha a minabi. Ezi datirighin men ovavir boriba, gumazir ighiabagh amibar otifi. ⁴⁷ Serubabel ko Nehemia itir dughiamin, Israelia bar, me dughiaabar zurara uan dagheba isa gumazir Godin Dîpenimin ighiabagh amiba ko Dîpenimin tiar akamin garir gumaziba bagha iza me ganidi. Egha me bizir aghuiba isa Livaibagh anidir arazim, mati me ofaba isa God ganidi. Ezi ofan me Livaibagh aningiziba, me ofan akuar vuem isa Aronin ovavir boribagh anidi, mati Godin Akinafarim mikemezi mokin.

13

Israelia, God gifozir puvatizir gumazamiziba batosi

¹ Dughiar kamin gumazamiziba uari akuvazi, Livaiba me bagha Moses Osirizir Arazibar Akinafarim diborima, me a barasi. Ezi akinafarir kamin migirigiar mam kamaghin migei, Amonia ko Moapia Godin ziam fer gumazamizibar aven izan kogham. ²⁻³ Ezi Israelia akar akinafarir kamin aven itim baregha, gumazamizir men ameboghfeziaba God gifozir puvatiziba, me me batosi. Egha me ghaze, me ua Israelian gumazamizibar tongin ikian kogham. Akinafarir kamin mingarim kamaghin: Dughiar Israelia Isip ategha izimin, Amonia ko Moapia dagheba ko dipataba me ganingizir puvati. Egha gumazir

kaba akam inigha izir gumazim Balam givese, eghti a God mikemeghti a Israelia gasighasigham. Ezi God Balamin akam girazi, a kamaghin mikemezir pu. Puvati. Balam ghaze, God deragh me damuam.

Nehemia bizibar kiri

⁴ Ofa gamir gumazim Eliasip, me fomira en Godin Dipenimin biziba arighamin danganim akirir ingangarim a ganingi. Ezi Eliasip, a Tobian rooroam. ⁵ Egha Eliasip, Tobia ataghizi, a Dipenimin danganir ekiar mam in iti. Danganir kam, me fomira ghaze, witin ovizir me ofabar amuamiba, ko pauran mughuriar aghuim zuim anidim, ko Godin Dipenimin ingangarim damuamin biziba, ko ofan gumazamiziba God ganidiba, me da isi danganir kam darigham. Ofan kaba, gumazamiziba Godin Akar Gavgavibar gin ghua faragha uan azenibar dagheba, ko wainin dipaba, ko olivin boreba, da tuirazi da pozir 10plan otozi, me pozir mam isa God ganidi. God bizir kaba isa Livaiba ko, gumazir ighiabagh amiba ko, tiar akabar garir gumaziba, ko ofa gamir gumaziba, a me bagha dagh inaba. Ezi Eliasip, Tobia ataghizi, a Dipenimin danganir ekiar kam in iti.

⁶ Ki Nehemia, ki Jerusalemin itir puvatizir dughiamin, bizir kaba otifi. Ki faragha Atrivim Artaserksisin ganasa uamategha Persian kantrin ghu. Dughiar kam in a 32plan azenibar Babilonin atrivim iti. Dughiar maba givazima, ki uamategh Jerusalemin mangasa atrivimin azai. Ezi a nan amamangatizi ki uamategha ize. ⁷ Dughiar ki ghua Jerusalemin otozimin, me kamaghin na migei, Eliasip Godin Dipenimin avinizir divazimin aven, danganir ekiar mam isa Tobia ganingi. Arazir kurar an amizir kam a bar ikufi. ⁸ Kamaghin amizi, ki puv atara, Tobian biziba bar da isa azenimin da kuni. ⁹ Egha ki akar gavgavim me ganingizi, me Godin Arazibar gin ghua danganir kam

gamizi, a Godin damazimin ua zue. Ezi ki ua me mikemezi, me Godin Dipenimin aven ingangarim damuamin biziba ko, ofa damuamin witba ko, pauran mughuriar aghuim anidim, me bar da inigha dar danganibar da ariki.

¹⁰ Ki uaghan kamaghin oraki, gumazamiziba ua dagheba isa Livaibagh anidir puvati. Kamaghin amizi, Livaiba ko Godin Dipenimin ighiabagh amir gumaziba, me Jerusalem ategha dagher azenibar ingarasa uamategha uan nguazibar ghue. ¹¹ Kamaghin amizi, ki gumazir aruabar atara egha men azara, “Manmagh amizi ia Godin Dipenim ataghizi a pura iti?” Egha ki Livaiba ko gumazir ighiabagh amibar diagha ua me inigha, Godin Dipenimin izezi, me uamategha uan ingangarim gami. ¹² Ezi Judaba bar, ua uan witba, ko wainin dipaba, ko olivin boreba, da tuirazi da pozir 10plan otozi, me pozir mam inigha Godin Dipenimin iza, dar arighamin danganim gati. ¹³ Ezi ki ofa gamir gumazim Selemia ko, Godin Akinafarim gifozir gumazim Sadok, ko Livain gumazim Pedaiia, me amisevegha ghaze, me Dipenir kamin aven itir danganir kabar kirigh an biziba mengam. Egha ki gumazir mam men akurvaghasa anemisefe. An ziam Hanan, a Sakurin otarim, egha Matanian igavotarim. Gumazamiziba ghaze, gumazir kaba arazir aghuibaram ami, ezi ki me amisefe. Ezi me uan namakaba bagh dagheba tuiragh da mengegh da isi me daningam.

¹⁴ “O nan God, ni na ginighnigh. Guizbangira, ki nin Dipenimin ingangarim gamua nin ziam famin arazibar kiri. Nan ingangarir aghuimin akar nin akinafarimin itim, ni a batuegh a gin amadaghan, ki aghua.”

¹⁵ Dughiar kam, ki Judan gumazamizir mabar gari, me Sabatin dughia bar wainin oviziba dikava, da mir-mira wainin dipaba isi. Ezi Judan igharaziba dagheba ko wainin dipaba, wainin oviziba, fighin oviziba, ko bizir igharazir maba sara donkibagh arigha, da inigha Jerusalemin izi. Ezi Sabatin dughiamin ki pamtemin me migia ghaze, “Sabatin dughiamin, gumazamiziba bar bizibagh ivezan markiam. Ki arazir kamin bar ian anogoroke.” ¹⁶ Tairian gumazir maba faragha uan nguibar ekiamin ikegha Jerusalemin ize. Egha osiriba ko bizir igharazir aviriba sara inigha Sabatin dughiamin Jerusalemin izima, en gumazamiziba dagh ivese. ¹⁷ Ezi ki Judabar gumazir aruabar atara ghaze, “Ia orakigh! Ia bar arazir kuram gami. Ia Sabatin dughiam gamizi, a dughiar kinimin oto. ¹⁸ Ia fo, en inazir afeziaba fomira arazir kam gamizi, God ivezir kuram isa me ganiga, nguibar ekiar kam gasighasiki. Ezi datirighin ia Sabatin dughiam gasighasizir arazir kam gamuavira itima, Godin adarim ian ikiavira iti.”

¹⁹ Egha ki pamtem kamaghin migia ghaze, “Ia wighba bar Sabat otivamin dughiam, ia nguibar ekiamin divazimin tiar akaba bar dar kumigh. Sabatin dughiam otivsi, Fraide bar aruem ghuaghirir dughiamra, ia tiar akaba bar dar kumigh, iki mangi Sabat givaghamin dughiamin otogh.” Egha ki uan ingangarir gumazir mabav keme, eghti me deraghvira gan gumazibar anogoreghti, me biziba Sabatin dughiamin da inigh da ateriva nguibar ekiamin izan kogham. ²⁰ Dughiar mabar, gumazir biziba amadiba ko gumazir bizibagh ivezamiba, me Jerusalemin izi nguibar ekiamin divazimin azenan daku e mizuamti, e tiar akaba kuam. ²¹ Ezi ki men gara ghua kamaghin men

---

13:15: Ua Me Ini 20:8-10; Godin Araziba 5:12-14; Jeremaia 17:21-22

atara ghaze, “Ia tizim bagha divazimin azenan ikiava akui. Aria, ia mangi. Ia Sabatin dughiamin ua iziti, ki ivezir kuram ia daningam.”

Me kamaghin oregha gin ua Sabatin dughiamin izir puvati. ²² Ezi ki gin Livaiba me migia ghaze, “Ia Godin Arazibar gin mangi uari akirigh Godin damazimin zuegh. Egh dughiar ia zueghamin, ia izi divazimin tiar akabar ganti, gumaziba Sabatin dughiamin Godin Akar Gavgavimin gin mangam. Kar, Godin dughiar kamra. Eghti gumazir igharaziba uaghan uan biziba inigh nguibar ekiamin izan marki.”

“O nan God, ki nin azai, ni uan apanguvir arazimin gin mangi nan arazir aghuim ginighnigh, egh ni uaghan nan apangufigh deravira na damu.”

²³ Dughiar kamin, ki uaghan kamaghin gari, Judan gumazir maba Asdotia ko Amonia ko Moapian amizir mabar iti. ²⁴ Ezi men borir maba Asdotian akam gifogha a migei. Ezi marazi nguibar igharazibar akabagh fogha dav gei. Egha me Judabar akam gifozir puvati. ²⁵ Egha ki gumazir kabar atara me misogha marazir dapanir ariziba asiaghariki. Egha ki kamaghin me migei, “Ia arazir kurar kam gami, kamaghin God ia gasighasigham.” Egha ki gumazir kabagh amizi, me Godin ziamin akar gavgavim akirigha ghaze, Me uan guiviba isi azenan itir ikizir igharazibar otaribar aningan kogham. Egh uan otariba isi men guivibar aningan kogham. Egh ia uari, ikizir igharazibar amizibar ikian kogham.

²⁶ Ki kamaghin me migei, “Ia ti fo, Israelian Atrivim Solomon, kantrin igharazibar amizibar ikia, egha bizir

---

13:23: Ua Me Ini 34:11-16; Godin Araziba 7:1-5   **13:26:** 2 Samuel 12:24-25; 1 Atriviba 11:1-8

kam bangin arazir bar kurabar iri. Guizbangira, God bar Solomon gifongegha a gamizi, an atrivimin oto. Egha kantrin igharazibar atriviba bar men tongin, an fozim bar ekevegga bar me gafira. Ezi, gumaka, a uabi, kantrin igharazibar amizibar iti, ezima me a getuima, an arazir kurabagh ami. ²⁷ E ian arazir kurabar gin mangi ikizir igharazibar amizibar ikiam, egh e tuavir kamin Godin akam batogham. Ia ti, e kamaghin damuan ia ifonge?”

²⁸ Dughiar kam ofa gamir gumazibar dapanim Eliasip, an otarim Joiada, an otaribar mav ikizir igharazir mamim amizimin iti. Amizir kam, an Horonian gumazim, Senbalatin guivim. Kamaghin amizi, ki Joiadan otarim batoghezi, an arav ghugha, ua Jerusalem itir puvati.

²⁹ “O nan God, ni ofa gamir gumazir kabagh amizir arazir kurar kam ginighnigh. Me ofa gamir gumazibar adarazigh amizi, me nin damazimin mize. Egha me Akar Dikirizir Gavgavir ni ofa gamir gumaziba ko Livaibagh amizir kam gasighasiki.”

³⁰ Arazir kam bangin, ki ikizir igharazibar gumazamizir kurar en tongin itibar biziba batoke. Egha ofa gamir gumaziba ko Livaiba, vaghvagha me bagha, ki ingangariba me ganingi. ³¹ Ki gumazamizir maba ofa tuamin dazibar kuasa me a misefe. Egha uaghan me da inigh izamin dughiam amisefe. Egha uaghan dagher faragha azenibar aniziba, ko iter ovizir faragha aniziba, me ofan min da inigh izasa ki me mikeme.

“O nan God, ki nin azai, ki amizir arazir kaba, ni dagh nighnigh deragh na damu.”

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir Ghurim ko
Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang Province,
Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins long
Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 9 Sep 2021 from source files dated 9 Sep 2021

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea